

## **The Project Gutenberg eBook of Marcus O'Brienin kohtalo, by Jack London**

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at [www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org). If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Marcus O'Brienin kohtalo

Author: Jack London

Translator: Alpo Kupiainen

Release date: March 23, 2015 [EBook #48564]

Language: Finnish

\*\*\* START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MARCUS O'BRIENIN KOHTALO \*\*\*

E-text prepared by Helvi Ollikainen and Tapio Riikonen

# **MARCUS O'BRIENIN KOHTALO**

Kirj.

**JACK LONDON**

Englannin kielestä suomentanut A. K. [Alpo Kupiainen]

Kustannusliike Minerva, Helsinki, 1922.  
Oy Saarijärven Paavon kirjapainossa Jyväskylässä.

## **SISÄLLYS:**

Marcus O'Brienin kohtalo  
Merkki  
Tulenteko  
Vanhain miesten liitto

# MARCUS O'BRIENIN KOHTALO

"Tuomio-istuini on määrännyt, että teidän on poistuttava leiripaikalta ... vakiintuneella tavalla, herra, vakiintuneella tavalla."

Tuomari Marcus O'Brien oli hajamielinen ja Mucluc Charley antoi hänelle kyynärpäillään pienen nykäyksen kylkeen. Marcus O'Brien selvitti kurkkunsa ja jatkoi:

"Ota huomioon rikoksen suuruuden ja lieventävät asianhaarat on tuomio-istuini nähnyt kohtuulliseksi päättää, että Teille annetaan kolmen päivän muona. Se riittää, arvelen."

Arizona Jack heitti avuttoman silmäyksen Yukonille. Suklaanruskea joki oli tulvillaan, leveys oli mailin seuduilla ja syvyyttä ei kukaan tuntenut. Rantaäyräs, jolla mies seiso, oli tavallisesti toistakymmentä jalkaa vedenpinnan yläpuolella, mutta nyt kuohahtelivat joen aallot aivan äyrään reunalla tuon tuostakin temmaten irti kappaleen maata, joka hävisi lukemattomiin ruskeisiin pyörteisiin. Vielä muutamia tuumia ja tulva peittäisi Red Cow'n.

"Se ei ole tarpeeksi", sanoi Arizona Jack katkerasti. "Kolmen päivän muona ei riitä."

"Mutta eihän Manchester", vastasi Marcus O'Brien vakavasti, "saanut muonaa ensinkään."

"Ja hänestä löytyivätkin tähteet joen alajuoksun varrelta intiaani-koirien kalvamina", huomautti Arizona Jack. "Ja kun hän tappoi miehen, ei häntä oltu ärsytetty. Joe Deeves ei milloinkaan kiusoitellut ketään, ja vain sentähden, että hänen vatsansa ei ollut kunnossa, teki Manchester hänestä lopun. Ette ole käsitellyt asiaani tasapuolisesti, O'Brien, sanon sen suoraan. Antakaa minulle viikon muona ja minä yritän selviytyä. Kolmen päivän muonalla on ponnistelu turhaa."

"Minkätähden Te tapoitte Fergusonin?" kysyi O'Brien. "Minä en voi sietää tällaista aiheetonta surmaamista. Siitä on tehtävä loppu. Red Cow'ssa ei ole liiaksi väkeä. Tämä on hyvä paikka eikä täällä ennen tapahtunut murhia. Nyt ne ovat kulkutautina. Minua surettaa, Jack, mutta Teidän tuomionne täytyy olla varoittavana esimerkkinä. Ei Ferguson esiintynyt niin ärsyttävästi, että se selittäisi tappamisen."

"Eikö ärsyttävästi!" kivahti Arizona Jack. "Punanpa Teille, O'Brien, sillä Te ette tunne asioita. Teillä ei ole taiteilijan tunne-elämää. Minkätähden muka tapoin Fergusonin? No, minkätähden Ferguson lauloi: 'Jos voisin lentää kuin lintu voi?' Kas, senpä minä tahtoisin tietää. Vastatkaapa se. Miksi lauleli hän: 'lintu, lintu?' Yhdessäkin lintusessa oli tarpeeksi. Yhden linnun jaksoin sietää. Mutta eläpäs, hän lauloi linnun kahdesti. Enkähän sittenkään ilman muuta käynyt hänen kimppuunsa. Menin hänen luokseen mitä kohteliaimmin ja pyysin häntä hyväntahtoisesti antamaan toiselle linnulle matkapassin. Keskustelin hänen kanssaan vakavasti. Siitä oli silminnäkijöitä todistajiksi."

"Eikä Ferguson ollut mikään kunnan laulaja," heitti väliin joku kuulijajoukosta.

O'Brien näytti joutuvan kahdelle päälle.

"Eikö ihmisellä saa olla taiteellisia tunteita?" kysyi Arizona Jack. "Varoitin Fergusonia. Se, että kuuntelin hänen lintusiaan, oli oman luonteeni loukkaamista. Kyllä niitä on siksi herkkiä ja hienotunteisia musiikkimiehiä, jotka tappaisivat paljoa vähemmästäkin loukkauksesta kuin minä. Olen valmis maksamaan sakon siitä, että minulla on taideaistia. Nielasen lääkkeen ja nuolen lusikan. Mutta kolmen päivän muona on liian vähän, siinä kaikki. Silloin saadaan minut merkitä kuolleiden kirjoihin. Ryhtykää samalla valmistamaan hautajaisiani!"

O'Brien horjui edelleen. Hän heitti kysyvän katseen Mucluc Charley'iin.

"Minusta tuntuisi, että määräys kolmen päivän muonasta on vähän liian ankara," huomautti viimemainittu. "Mutta Teidänhän se on ratkaistava. Kun valitsimme Teidät tämän tuomioistuimen tuomariksi, suostuimme noudattamaan Teidän päätöksianne. Ja sen olemme tehneet, totisesti, ja sen teemme edelleenkin."

"Kenties olen ollut hieman liian ankara, Jack", sanoi O'Brien puolustellen. "Minua on tämä surmaaminen vaivannut siksi paljon. Suostun siihen, että Te saatte viikon muonan." Taaskin hän yski selventäen kurkkuaan ja jatkoi katsahtaen reippaasti tuomittuun: "Ja nyt lienee meidän parasta käydä toimeen ja päättää koko juttu. Vene on valmiina. Leclair, menkää noutamaan muona! Järjestämme suorituksen myöhemmin."

Arizona Jack katsahti häneen kiittäen ja mutisten jotain "polukuksen pikkulinnuista" astui avonaiseen

veneeseen, joka nytkähdellen hankautui rantaäyrästä vasten. Höyläämättömistä laudoista kyhätty vene oli verrattain suuri. Laudat oli käsin sahattu seisovista rungoista Lake Lindermanilla muutamia satoja mailleja ylempänä joen varrella Chilcootin juurella. Veneessä oli airopari ja Arizona Jackin vuodehuovat. Leclair toi jauhosäkkiin sullotun muonan heittäen sen veneeseen samalla kuiskaten:

"Panin runsaat mitat, Jack. Sinä teit sen ärsytettynä."

"Työntäkää vene irti!" huudahti Arizona Jack.

Joku miehistä irroitti kiinnitysnuoran ja heitti sen veneeseen. Virta tarttui veneeseen ja pyörähdellen se loitto rannasta. Murhamies ei koskenut airoihin, vaan istui rauhallisesti perätuhdolla kiertäen paperossin ja pian vetäen maukkaita sauhuja. Rannallaolijat katselivat venettä, kunnes se katosi puolisen mailia alempana olevan mutkan taakse. Oikeutta oli jaettu.

Red Cow'n asukkaat säätivät lait ja panivat tuomiot täytäntöön ilman sellaisia viivytelyjä, jotka ovat hempeämielisen sivistyksen merkkejä. Yukonilla ei ollut minkäänlaisia lakeja, paitsi mitä he itselleen laativat. Heidän oli pakko se tehdä. Tämä kaikki tapahtui niinä varhaisina aikoina, jolloin Red Cow oli kukoistavammillaan, v. 1887, jolloin Klondike ja sen väkeä houkuttelevat kulturalöydöt vielä olivat tuntemattoman tulevaisuuden peitossa. Eivät Red Cow'n asukkaat edes tietäneet, olivatko he Alaskassa vaiko luoteisella territoriolta, viiruisen tähtilipun vaiko brittiläisen lipun alueella. Ei milloinkaan ollut maanmittari sattunut heidän kohdalleen mittaamaan paikan pituus- ja leveysastetta. Red Cow oli jossain Yukonin varrella ja se heille riitti. Lippuihin nähden he olivat kaikkien määräysten ulkopuolella. Ja lait taas, niin, tänne ei minkään hallituksen eikä oikeuslaitoksen valta ulottunut.

Itse he hoitivat lainsäädäntönsä ja varsin yksinkertainen se olikin. Yukon oli tuomioiden toimeenpanija. Parisen tuhatta mailia Red Cow'n alapuolella lasi Yukon Beringin mereen sata mailia laajan suistomaan halki. Jokaikinen noista kahdestatuhannesta mailista oli alkuperäisen villiä luontoa. Olihan tosin siinä kohdassa, missä Porcupine napapiirin pohjoispuolella laskee Yukoniin, Hudson-yhtiön kauppa-asema. Mutta sinne oli monta sataa mailia. Myöskin kertoi huhu, että vielä monta sataa mailia kauempana oli lähetysasemia. Mutta se kuitenkin oli pelkkää huhua, ei kukaan Red Cow'n asukkaista ollut milloinkaan ollut siellä. Kaikki he olivat tulleet tähän yksinäiseen seutuun Chilcootin yli ja pitkin Yukonin yläjuoksua.

Red Cow'n asukkaat eivät välittäneet vähäisistä rikkomuksista. Humalassa räyhäämistä ja sopimattomia, raakoja puheita pidettiin luonnollisina eittämättöminä oikeuksina. Red Cow'n asukkaat olivat individualisteja ja pyhiksi he tunnustivat vain kaksi seikkaa, omaisuuden ja hengen. Ainoatakaan naista ei heidän mukanaan ollut sotkemassa heidän yksinkertaisia siveyskäsitteitään. Siellä oli vain kolme hirsistä rakennettua majaa. Suurin osa Red Cow'n neljästäkymmenestä miehestä asui teltoissa tahi oksista kyhättyissä suojuksissa. Ja vankilaa ei ollut, missä pahantekijöitä olisi voitu säilyttää, sillä asukkailla oli tarpeeksi puuhaa kullankaivamisessa ja etsimisessä jäädäkseen muutamaksi päiväksi vankilaa rakentamaan. Ja lisäksi esti kaikkivaltias muonakaksymys sellaisen menetelmän täydelleen. Kun joku senvuoksi loukkasi omaisuuden tahi hengen koskemattomuutta, pistettiin hänet avoimeen veneeseen ja jätettiin Yukonin kuljetettavaksi. Rikoksen suuruuden mukaan määrättiin hänelle annettava muonamäärä. Tavallinen varas sai kokonaista kahden viikon annoksen. Tavallista pahemmalle varkaalle annettiin vain puolet siitä. Murhamiehelle ei annettu muonaa laisinkaan. Jos ken havaittiin syypääksi miestappoon, sai hän muonaa kolmen päivän ja aina viikonkin varalle. Marcus O'Brien oli valittu tuomariksi ja hänen oli ratkaistava pahantekijälle annettavan muonamäärän paljous. Lainrikkoja sai koettaa onneaan. Hän joutui Yukonille ja kenties pääsi hän Beringinmerelle, kenties ei. Jos hän sai muonaa muutamiksi päiviksi, niin oli hänellä mahdollisuus ponnistelemalla onnistua. Jos muonaa ei annettu ollenkaan, niin merkitsi se itse asiassa kuolemanrangaistusta, vaikka olihan sittenkin heikko mahdollisuus, jos vuodenaika oli suotuisa.

Arizona Jackin häivyttyä näkyvistä miehet poistuivat rantatöyräältä palaten työskentelemään valtauksillaan, kaikki muut paitsi Kihara-Jim, joka valoi olutpanoksen toisensa jälkeen ympäri pohjolan ja sen ohella keinotteli kulturalöydöillä. Kaksi huomattavaa tapausta sattui sinä päivänä. Aamupäivällä potkaisi onni Marcus O'Brieniä. Hän huuhtoi dollarin, puolitoista dollaria ja kaksi dollaria kolmesta pannusta peräkkäin. Hän oli löytänyt suonen. Kihara-Jim tarkasteli kuoppaa, huuhtoi itse joitakuita pannuja ja tarjosi O'Brienille kymmentuhatta dollaria oikeuksista, viisituhatta dollaria kultahiikkana ja toisen puolen asemesta puolet olutpanoksensa voitosta. O'Brien hylkäsi tarjouksen. Hän oli tullut kaivamaan rahaa maasta, selitti hän kiivaasti, eikä hankkimaan sitä kanssaihmistensä kustannuksella. Ja muuten hän arvioi löytönsä melkoista arvokkaammaksi.

Toinen huomattava tapaus oli se, että iltapäivällä Siskiyon Pearly lasi veneensä rannalle. Hän oli juuri tullut ulkomaailmasta ja hänellä oli neljän kuukauden vanha sanomalehti. Lisäksi oli hänellä puolitusinaa wiskytynnyriä, jotka kaikki oli osoitettu Kihara-Jimille. Red Cow'n miehet jättivät työt seisomaan. Maistettiin wiskyä — dollari ryyppystä, kulta punnittuna Jimin vaakaan — ja keskusteltiin uutisista. Ja kaikki olisi käynyt hyvin, jollei Kihara-Jim olisi keksinyt lurjusmaista suunnitelmaa,

nimittäin juottaa ensiksi Marcus O'Brien humalaan ja sitten ostaa hänen kulturalöytönsä.

Suunnitelman edellinen osa sujui mainiosti. Se aloitettiin aikaisin illalla ja klo 9 aikaan oli O'Brien päässyt laulutasolle. Hän kiersi toisen käsivartensa Kihara-Jimin kaulaan hyräillen myöskin surkeasti manalle menneen Fergusonin laulua pikkulinnuista. Mitäpä vaaraa olisi hänen tarvinnutkaan senvuoksi nyt pelätä, kun leirin ainoa mies, jolla oli herkkä taiteellinen taju, parhaillaan kiisi Yukonia alaspäin viiden mailin nopeudella tunnissa.

Mutta suunnitelman toinen osa ei tahtonut mitenkään luonnistua. Miten paljon whiskyä O'Brienin kurkkuun kaadettiinkaan, niin mahdotonta oli kuitenkin saada häntä tajuamaan, että hänen ehdoton ystävyysvelvollisuutensa oli myydä valtaus. Tosin hän horjui ja silloin tällöin näytti olevan aivan taipumaisillaan. Mutta sumuisessa päässään hän yhtä kaikki naureskeli itsekseen. Peli oli aloitettu Kihara-Jimin ja hänen välillään ja se miellytti häntä. Whisky oli hyvää. Se laskettiin erikoisesta tynnyristä, jonka sisältö oli ainakin kymmenen kertaa parempaa kuin viiden muun tynnyrin.

Siskiyon Pearly jakeli ryyppyjä etuhuoneessa Red Cow'n muulle seurakunnalle, sillä aikaa kuin O'Brien ja Kihara-Jim viettivät kaupantekokuominkejaan keittiössä. Mutta O'Brien ei ollutkaan vähään tyytyväinen. Hän pistäytyi etuhuoneeseen palaten sieltä mukanaan Mucluc Charley ja Percy Leclaire.

"Liiketovereita, minun liiketovereitani", selitteli hän tehden leveän kädenliikkeen heihin päin ja hymyillen vilpittömästi Jimille. "Luotan aina heidän arvosteluunsa, aina. He ovat miehiä. Annapa heillekin tulinen ryyppy, Jim, ja puhelkaamme sitten asiasta."

Se oli uusi alkusoitto. Mutta nopeasti Kihara-Jim arvioi uudelleen valtauksen muistoaan, että kun hän oli huuhtonut viimeisen pannun, oli tuloksena ollut seitsemän dollaria. Ja Jim päätteli, että kannatti uhrata ylimääräinen wiskyannos, vaikkakin siitä toisessa huoneessa maksettiin dollari ja ryyppy.

"Minä en ole taipuisa suostumaan", soperteli O'Brien tovereilleen selitellen näille kysymyksessä olevaa asiaa. "Niin, minäkö? Myisinkö kymmenestätuhannesta dollarista! Ei, totta vie! en! Aion kaivaa kullaa itse ja sitten lähden Jumalan maahan, Etelä-Californiaan. Siellä on oikea paikka, missä vietän raskaan elämäni loppupäivät. Ja sitten lähden ... kuten jo sanoin, sitten lähden ... mihin sanoinkaan lähteväni?"

"Strutsifarmille", ehdotti Mucluc Charley.

"Varmasti, niin, juuri sinne lähdenkin." Äkkiä O'Brien oikasihe ja katseli kummastellen Mucluc Charleya. "Mistä sinä sen tiesit? En ole siitä kertonut. Totta vie, en ole. Sinä olet ajatustenlukua, Charley. Annapa vielä ryyppy!"

Kihara-Jim täytti lasit ja sai ilon nähdä neljän dollarin arvosta whiskyä katoavan. Yhden dollarin arvosta täytyi hänen rangaista itseään, sillä O'Brien vaati, että hänen täytyi ryypätä yhtä usein kuin vieraatkin.

"Parempi ottaa raha heti paikalla," arveli Leclaire. "Kaivaminen vie sinulta kaksi vuotta ja koko sen ajan saisit olla haudottamassa strutsinpoikasia ja nykimässä sulkia täysikasvuisilta."

O'Brien mietti ehdotusta ja nyökäytti hyväksyvästi. Kihara-Jim katsahti kiitollisesti Leclaireen ja täytti lasit uudelleen.

"Odotapa vähän!" lepersi Mucluc Charley, jonka kieli alkoi liikkua nopeammin, vaikka hieman kangerrellen. "Rippi-isänäsi — ei, vaan — veljenäsi — hitto vieköön!" Hän pysähtyi koettaen selvittää ajatuksiaan uutta alkua varten. "Ystävänäsi — liiketoverinasi, piti minun sanoa, ehdottaisin, paremmin — ottaisain vapauden, miten olikaan, mainita — arvelen, huomauttaa, että pitäisi olla enemmän strutseja... Hemmetti!" Hän tyhjensi lasin ja koetti jatkaa varovammin. "Tarkoitukseni on sanoa ... mitä se olikaan?" Hän iski muutamia kertoja lujasti nyrkillä päätään ajatusten selvittämiseksi. "Nyt sen muistin!" hän kiljasi riemuissaan. "Oletetaanpa, että löytösi tuottaisi enemmän kuin kymmentuhatta dollaria!"

O'Brien oli ilmeisesti valmis päättämään kaupan, mutta nyt hän pyörsi ympäri.

"Siinäpä se! Loistava ajatus! Se ei johtunut ensinkään mieleeni." Lämpimästi hän tarttui Mucluc Charleyn käteen. "Hyvä ystävä! Oikea liiketoveri!" Sitten hän kääntyi kiukkuisesti Kihara-Jimiin. "Kenties löytämässäni suonessa onkin satatuhatta dollaria. Ethän tahdo ryöstää vanhalta ystävältäsi, Jim, ethän? Varmasti et tahdo. Tunnen sinut paremmin kuin sinä itse, paremmin kuin itse tunnetkaan. Maistetaanpa vielä! Olemme ystävyksiä, me kaikki, sanon, ystävyksiä keskenämme."

Ja siten jatkui puhe, whiskyä maistettiin ja Kihara-Jimin toiveet vuoroin nousivat, vuoroin laskivat. Milloin esitti Leclaire syitä heti solmittavan kaupan puolesta melkein saaden vastahakoisen O'Brienin

taivutetuksi heti taas menettäkseen voittonsa Mucluc Charleyn esittäessä loistavammat syyt kauppaa vastaan. Milloin taas Mucluc Charley puolestaan vakuuttavasti puolsi myyntiä ja Percy Leclaire sitä itsepintaisesti vastusti. Seuraavana hetkenä O'Brien itse innokkaasti halusi kaupan solmiamista, kun taas molemmat ystävät kyynelsilmin vannottivat häntä luopumaan siitä aikeesta. Mitä enemmän he nauttivat wiskyä, sitä rehevämmäksi muuttui heidän mielikuvituksensa. Samalla kun selväpäinen olisi keksinyt yhden syyn myynnin puolesta ja toisen sitä vastaan, keksivät heidän humaltuneet aivonsa niitä tusinoittain. Ja siksi vilpittömästi ja vakuuttavasti he esittivät syynsä toisilleen, että he vähäväliä muuttuivat väitellessään päinvastaiselle puolelle.

Mutta lopuksikin Mucluc Charley ja Leclaire yhdessä puolsivat lujasti kauppaa ja nopeasti kumosivat kaikki O'Brienin esittämät vastaväitteet. O'Brien tuli toivottomaksi. Esitettyään viimeisen perustelunsa hän istui sanattomana heittäen vetoavia silmäyksiä ystäviinsä, jotka olivat jättäneet hänet yksin. Hän nykäsi pöydän alla Mucluc Charleya sääreensä, mutta tämä armoton sankari vain heti toi esiin uuden ja vastustamattoman perusteen myynnin puolesta. Kihara-Jim otti kirjoitusvehkeet ja valmisti kauppakirjan. O'Brien istui kastettu kynä kädessään.

"Otetaan vielä yksi ryyppy", hän lausui. "Vielä yksi, ennenkuin kirjoitan nimeni ja luovutan satatuhatta dollaria."

Riemuissaan täytti Kihara-Jim lasit. O'Brien tyhjensi ryyppynsä ja kumartui sitten nimeään kirjoittamaan kynän häilyessä sinne tänne. Mutta ennenkuin hän oli ehtinyt saada paperille muuta kuin suuren mustetahrin, hän hypähti ylös hämärän ajatusryöpyn tulviessa hänen mieleensä. Hän seisoi toisten juomaveikkojen edessä horjahdellen sinne tänne ja hänen silmistään kuvastuivat myllertävät ajatukset. Sitten hän teki päätöksen ja hyväntahtoinen hymy levisi hänen kasvoilleen. Hän kääntyi oluenmyyjään, tarttui tämän käteen ja alkoi juhllallisesti puhua:

"Jim, sinä olet ystäväni. Tässä käteni. Iske kämmentä, vanha veikko! En tahdo sitä tehdä. En tahdo myydä. En tahdo rosvoja ystäväni. Ei ikinä saa kukaan sanoa, että Marcus O'Brien rosvoisi juopuneen ystävänsä. Sinä olet päissäsi, Jim, ja minä en sinua rosvoa. Ennen se ei tullut mieleeni, en tiedä, mikä minulla oikein on, mutta se ei pälkähtänytkään mieleeni. Ajattelepa, hitto vie! ajattelepa, Jim, vanha veikko, ajattelepa, jollei koko siinä kiroissa suonessa ole kymmentäkääntuhatta dollaria. Silloin olisi kauppa rosvoamista. Ei, hyvät herrat, se ei käy. Marcus O'Brien hankkii rahaa maasta eikä ystäviensä kustannuksella."

Percy Leclaire ja Mucluc Charley tukahduttivat olutkauppiaan vastaväitteet äänekkäästi osoittaen ihastustaan näin ylevien tunteiden johdosta. He horjuivat kahdenpuolen O'Brienia, kädet veljellisesti tämän kaulassa, ja laskettelivat suustaan sellaisen sanaryöpyn, että heidän oli mahdoton kuulla Jimin ehdotusta liittää kauppakirjaan huomautus, jonka mukaan hän, siinä tapauksessa, ettei valtaus tuottaisi kymmentätuhatta, saisi takaisin ostohintansa ja myyntihintansa erotuksen. Kuta kauemmin puhe jatkui, sitä enemmän sisältyi siihen maltaan imelää tunnetta ja yleväkaikuista ajatuksen kutoa. Kaikki alhaiset vaikutteet olivat pannaanjulistettuja. He muodostivat ihmisystäväkolmikön, jonka ainoana pyrkimyksenä oli pelastaa Kihara-Jim joutumasta itsensä ja oman ihmisystävyytensä uhriksi. Vakavasti he väittivät häntä ihmisystäväksi. Millään ehdolla he eivät suostuneet myöntämään, että koko maailmasta olisi saattanut löytää ainoatakaan halpaa ajatusta. Nelistäen, hoiperrellen ja ryömien heidän ajatuksensa liikkuvat korkeilla siveyden ylängöillä ja harjanteilla tahi sukeltautuivat metafysiilliseen sentimentaalisuuden mereen.

Kihara-Jim hikoili ja höyrysi lisäten uutta wiskyä. Hänelle esitettiin joukottain perusteluja, joilla ei yhdelläkään ollut kaukaisintakaan yhteyttä hänen haluamansa kaupan kanssa. Kuta pitemmälle aika kului, sitä kauemmaksi ekyi keskustelu kultalöydöstä, ja kello kahden aikaan aamulla Kihara-Jim tunnusti kärsineensä tappion. Yhden kerrallaan talutti hän avuttomat vieraansa etuhuoneen läpi ulos. O'Brien tuli viimeisenä ja sitten kaikki kolme ystävästä tepastelivat kaulakkain viettävää tietä ankarasti hoippuen toinen toistaan tukien.

"Hyvä liikemies tuo Jim", hoeskeli O'Brien. "Totisesti, hän on samaa maata kuin te — hieno mies ja notkuilematon, aulis kestiystävä ... kestiystävä ... kestiystävyyys. Hän luottaa teihin. Ei vähääkään halpaa eikä ilkeää sekaantunut asiain selvittelyyn. Kuten aioin sanoa —"

Mutta juuri silloin olutkauppias läimäytti oven kiinni. Kolmikko remahti iloiseen nauruun, jota kesti kotvan aikaa. Lopulta aloitti Mucluc Charley puhua.

"Hullunkurista — naurattipa kovasti — sitä en tahtonut sanoa. Minulla on ajatus ... mikä se taas olikaan? Niin! Hullua, miten helposti ajatukset karkaavat — ja sitten johtaa pakenevaa ajatusta — urheilua. Oletko, veli, ollut jänisjähdissä, Percy? Minulla oli koira — hyvä jäniskoira. Mikä sen nimi olikaan? En tiedä sen nimeä — ei nimeä ollutkaan — olen unohtanut nimen — nimi karkaa — jahtaa nimeä — ei, ajatus — karkaava ajatus, mutta nyt muistan — niin, sehän minun piti sanoa — oi, hemmetti!"

Senjälkeen seurasi pitkä hiljaisuus. O'Brien liukui toisten käsistä tielle istumaan alkaen torkkua. Mucluc Charley ajoi ajatustaan takaa ympäri typeryntyneen aivokoppansa kaikkia lokeroita. Leclaire odotteli hartaasti yhä viipyviä sanoja. Äkkiä tämä löi häntä kämmenellä selkään.

"Nyt muistan!" huusi Mucluc Charley täyttä kurkkua.

Lyönnin tärähdyksestä Leclairen sieluntilassa tapahtui keskeytys ja ajatukset hypähtivät uusille urille.

"Kuinka paljon pannua kohti?" hän kysäsi.

"Vähät pennistä!" kiukustui Mucluc Charley. "Ajatus — muistin sen — muistin lopuksikin."

Leclairen kasvot saivat innokkaan, ihailevan ilmeen ja taaskin hän oli pelkkänä kuulona.

"... hemmetti!" aloitti Mucluc Charley.

Mutta samassa aukesi keittiön ovi raolleen ja Kihara-Jim huusi:

"Menkää kotinne!"

"Hauska sattuma", jatkoi Mucluc Charley. "Sama ajatus — juuri sama ajatus kuin minunkin. Mennään kotiin."

He nostivat O'Brienin väliinsä ja lähtivät. Mucluc Charley alkoi ääneen hakea toista ajatusta. Leclaire seurasi innokkaasti mukana. Mutta O'Brien ei ollut mukana. Hän ei kuullut, ei nähnyt eikä tietänyt kerrassaan mitään. Hän oli pelkkä hoippuva automaatti, jota hänen molemmat liiketoverinsa kannattelivat uskollisesti hoippuen hänen mukanaan.

He painautuivat polkua myöten Yukonin rantaan päin. Koti ei ollut siellä suunnalla, mutta pakoon päässyt ajatus kuljetti heidät sinne. Mucluc Charley jatkoi höpinäänsä koettaen muistella ajatustaan ylösrakennukseksi Leclairelle. He osuivat sille kohdalle, missä Siskiyon Pearlyn vene oli rannassa. Kiinnitysköysi kulki polun poikki männynkantoon. Ystävykset kompastuivat nuoraan kellahtaen maahan, O'Brien alimmaisiksi. Heikko tietoisuudenpuuska välähti hänen aivoissaan. Hän tunsu, että hänen päällään oli ruumisröykkiö, ja hetken hän huijoi hurjasti ympärilleen. Mutta pian hän nukkui uudelleen ja kuorsaus kohosi ilmoihin. Mucluc Charley ryhtyi uudelleen puhua lepertämään:

"Uusi ajatus, kirkkaan uusi ajatus. Tulipa, hitto vie, sittenkin. Nyt ei ole heikkoa. Aivan äkkiä se pälkähti päähäni. Ja nyt se ei karkaa. Brien on päissään — sikahumalassa. Samapa se, annetaan hänelle läksy. Tuossa on Pearlyn vene. Brien veneeseen ja vene irti! Antaa sen mennä pitkin Yukonia. Aamulla Brien herää. Virta on liian vuolas — ei hän jaksa soutaa vasten virtaa takaisin — saa saapastella. Ja kun hän palaa, olemme me, sinä ja minä, vastassa koko joukon etunenässä. Annamme hänelle opetuksen, yhteenhän se käy, annamme opetuksen."

Siskiyon Pearlyn veneessä ei ollut mitään muuta kuin airopari. Sen reuna hankautui rantatöyryä vastaan juuri O'Brienin vierellä. Miehet vieräyttivät hänet veneeseen. Mucluc Charley heitti köyden irti ja Leclaire tyrkkäsi veneen virran vietäväksi. Sitten he ponnistusten uuvuttamina vaipuivat rantatöyräälle uneen.

Seuraavana aamuna sai koko Red Cow tietää, mikä kepponen oli tehty Marcus O'Brienille. Jotkut löivät korkeita vetoja siitä, miten kepposentekijöille kävisi uhrin palattua. Iltapäivällä asetettiin yksi mies vahtiin ilmoittamaan, kun O'Brien tulisi näköselälle. Kaikki halusivat nähdä hänen saapumisensa. Mutta hän ei palannut, vaikka odotusta kesti puoliyöhön. Eikä hän saapunut seuraavana eikä sitä seuraavana. Red Cow ei nähnyt Marcus O'Brieniä enää milloinkaan. Ja arvailuihin jäivät kaikki tiedot hänestä, sillä varmaa selvyyttä ei hänen kohtalostaan milloinkaan saatu.

\* \* \* \* \*

Marcus O'Brien yksin sen tiesi, mutta hän ei palannut siitä kertomaan. Hän heräsi seuraavana aamuna kovissa tuskissa. Vatsa oli kuin kalkittu tavattomasta wiskymäärästä ja hänestä tuntui kuin olisi sinne siirretty tulikuuma uuni. Päätä särki joka paikasta, sekä sisästä että ulkoa. Ja pahinta kaikesta oli kasvoissa oleva tuska. Kuusi tuntia olivat lukemattomat moskiitot olleet hänen kasvoillaan aterioimassa ja niiden turmiokas myrky oli saattanut ne hirveästi pöhöttymään. Vain tavattomasti ponnistamalla tahtoaan sai hän silmäluomet hieman raolleen nähdäkseen edes vähän. Kun hän sattui liikuttamaan kättään, tuntui niissäkin ankara kipu. Hän katsahti niihin, mutta ei tuntenut niitä omikseen, nekin olivat turvonneet muodottomiksi moskiittojen myrkystä. Hän ei voinut saada selville, kuka hän oli. Hänessä ei ollut ainoatakaan ulkonaista tuttua merkkiä, joka olisi herättänyt hänessä jonkunlaisen ajatusyhtymän ja liittänyt hänen tietoisuutensa entisyyteen. Ulkoisesti oli hänet erotettu entisyydestä, sillä mikään ei herättänyt hänessä entisyyden muistoa. Ja lisäksi oli hän siksi sairas ja surkeassa kunnossa, ettei hänellä ollut tarmoa eikä halua ryhtyä sitä pohtimaan.

Vasta kun hän huomasi pikkusormessa mutkan, joka johtui vuosia sitten sattuneesta murtumasta, hän tiesi olevansa Marcus O'Brien. Ja samalla koko entisyys välähti hänen mieleensä. Ja huomattessaan peukalon kynnen alla verijäljen, jonka hän oli saanut edellisellä viikolla, oli hän kaksin kerroin varma omasta itsestään. Silloin hän tiesi, että nuo kamalat kädet kuuluivat Marcus O'Brienille, mikä oli pilkulleen samaa, kuin että Marcus O'Brien kuului noihin käsiin. Ensiksi heräsi hänessä ajatus, että hän oli sairas, että hänessä oli ollut jokikuume. Silmien aukaiseminen oli niin tuskallista, että hän piti ne jatkuvasti suljettuina. Virrassa ajelehtiva oksa antoi veneen kupeeseen terävän napsahduksen. Hän arveli jonkun koputtavan majan ovelle ja sanoi: "Sisälle". Odotettuaan hetkisen turhaan hän ärähti: "Ole ulkona sitten, hitto soikoon." Mutta yhtä kaikki hän toivoi, että koputtaja tulisi sisään ja kertoisi hänelle, miten ja kuinka kauan hän oli sairastanut.

Mutta vähitellen alkoi edellinen yö selvitä hänen aivoissaan. Ei hän ollutkaan sairastunut. Hän oli yksinkertaisesti ollut päissään ja nyt oli hänen aika nousta sekä lähteä työhön. Työstä johtui kulturalöytö mieleen ja samalla hän muisti, että hän ei ollut suostunut luovuttamaan sitä kymmenestä tuhannesta dollarista. Äkkiä hän nousi ylös ja pinnisti silmänsä auki. Silloin hän näki olevansa veneessä, joka ajelehti ruskeana tulvivalla Yukonilla. Kuusien peittämät rannat ja saaret olivat outoja. Vähäksi aikaa hän hölmistyi. Mitä kaikki tämä saattoi merkitä. Viimeöisen juomingin hän jaksoi muistaa, mutta sen ja hänen nykyisen asemansa välillä ei ollut vähintäkään yhteyttä.

Sulkien silmänsä hän nojasi pakoittavan päänsä käsiinsä. Mitä oli tapahtunut? Hitaasti kohosi kamala ajatus hänen aivoihinsa. Hän taisteli vastaan, koetti torjua sen luotaan, mutta itsepintaisena se pyrki esille: hän oli tappanut jonkun. Vain se kykeni selittämään, miksi hän ajelehti Yukonilla avonaisessa veneessä. Red Cow'n lakia, jota hän oli niin kauan soveltanut toisiin, oli nyt sovellettu häneen. Hän oli tappanut miehen ja hänet oli pantu virran vietäväksi. Mutta kenet? Hän pinnisti sairaita aivojaan saadakseen vastauksen, mutta muuta hän ei saanut sieltä esille, kuin hämärän muiston, että hänen päälleen oli kaatunut ruumiita ja hän oli iskenyt niitä. Ketä ne mahtoivat olla? Kenties hän oli tappanut useampia. Hän tunnusteli vyötään. Puukko oli poissa tupesta. Sillä hän oli varmasti tekonsa tehnyt. Mutta varmasti oli täytynyt olla joku syy tappamiseen. Hän avasi silmänsä ja tarkasteli venettä kauhun vallassa. Muonaa ei ollut, ei hituistakaan. Voivotellen hän istahti tuhdolle. Hän oli tappanut aiheettomasti. Häneen oli laki sovellettu ankarimmassa muodossaan.

Puolentunnin verran hän istui liikauttamatta puristellen särkevää päätään ja koettaen ajatella. Sitten hän otti vatsaa vilvottavan vesisiemauksen laidan yli. Se teki hyvää. Nousten seisomaan ja kuulijanaan ainoastaan villi, keväinen luonto, hän pyhästi kirosi juomisen. Senjälkeen hän satoi veneen vedessä ajelehtivaan suureen mäntyyn, joka kulki syvemmällä kuin vene ja senvuoksi myöskin nopeammin. Pestyään kasvonsa ja kätensä hän istahti uudelleen perälaudalle ajattelemaan. Kesäkuu oli lopullaan. Beringinmerelle oli kaksituhatta mailia. Vene kulki keskimäärin viisi mailia tunnissa. Niin korkealla pohjoisessa ei siihen vuodenaikaan ollut pimeätä milloinkaan ja siksi hän saattaisi kulkea vuorokauden läpeensä. Se merkitsisi satakaksikymmentä mailia päivässä. Jos onnettomien sattumien varalle jätetään kaksikymmentä, niin jää sata mailia päivässä. Kahdessakymmenessä päivässä hän saapuisi Beringinmerelle. Ja sitä varten ei hänen tarvitsisi ponnistella vähääkään, joki tekisi kaiken työn. Hän saisi makaila veneenpohjalla ja säästellä voimiaan.

Kahteen päivään hän ei syönyt mitään. Kun hän sitten joutui sellaiselle kohdalle, missä rannat olivat matalat, niin hän meni maihin kooten siellä villien hanhien ja sorsien munia. Tulitikkuja hänellä ei ollut ja munat oli syötävä raakoina. Hyvältä ne eivät maistaneet, mutta pitiväthän ne hänet pystyssä. Kuljettuaan napapiirin poikki hän saapui Hudson-yhtiön asemalle. Ruokavarasaattue ei ollut vielä saapunut Mackenzieltä ja asemalta oli muona tyyten lopussa. Hänelle tarjottiin sorsanmunia, mutta hän selitti, että hänellä oli niitä bushelin verran veneessään. Myöskin tarjottiin hänelle wiskyyrppyyä, mutta sen hän torjui kiivaasti. Tulitikkuja hän kuitenkin sai ja sitten hän keitti munat. Joen suupuolella vastatuulet hidastuttivat hänen kulkuaan, joten hän sai kaksikymmentäneljä päivää tulla toimeen pelkät munat ravintonaan. Onnettomuudeksi oli hän nukkuessaan sivuuttanut sekä St. Paulin että Pyhän Ristin lähetysasemat. Ja vilpittömästi hän saattoi sanoa, kuten hän myöhemmin teki, että Yukonin varrella olevista lähetysasemista puhuminen oli humpuukia. Siellä ei niitä ollut, sen hän ainakin tiesi.

Beringinmerelle päästyään vaihtui hänen ruokajärjestyksensä, munien sijalle tuli hylkeenliha, ja mahdollon oli hänen milloinkaan saada selville, kumpi oli hänestä parempi. Vuoden lopulla pelasti eräs Yhdysvaltain tullikutteri hänet ja seuraavana talvena hän hyvällä menestyksellä esiintyi San Fransiscossa raittiusluennoitsijana. Siltä alalta hän löysi kutsumuksensa. "Välttääkö pulloa", on hänen iskusanansa ja taisteluhuutonsa. Kautta rantain hän koettaa kuulijoissaan herättää vaikutelman, että hänen omassa elämässään on pullo aiheuttanut suuren onnettomuuden. Myöskin on hän maininnut omaisuuden menetyksestä, joka oli aiheutunut tuosta pahanhengen helvetillisestä viettelysjuomasta, mutta tämän tapahtuman takaa kuulijoille hämmöittää joku kaamea, arvaamaton onnettomuus, josta pullo on vastuussa. Hän on hyvin menestynyt alallaan, harmaantunut ja saanut osakseen kunnioitusta käydessään kiivasta sotaa väkeviä juomia vastaan. Mutta Yukonin rannoilla Marcus O'Brienin kummallinen kohtalo kulkee yhä kertomuksena. Se on sellainen selvittämätön tapaus, joka

## MERKKI

Enää en paljoa muistele Stephen Mackayeta, vaikka minulla aikoinani oli tapana käyttää hänen nimeään vannomisen vahvistukseksi. Tunnustan, että niihin aikoihin rakastin häntä enemmän kuin omaa veljeäni. Mutta jos nyt vielä joskus kohtaan Stephen Mackayen, niin en ole vastuunalainen teoistani. Minä en jaksanut sulattaa sitä, että sellaisen miehen, jonka kanssa olin veljellisesti jakanut ruuan ja vuodehuovat ja jonka kanssa yhdessä olimme ponnistelleet Chilcootin solassa, pitikin menetellä niin, kuin hän teki. Pidin aina Stevea rehtinä miehenä ja kelpo toverina, jonka luonteessa ei ollut kostonhimon eikä ilkeämielisyyden hiventäkään. Mutta ikinä en enää luota ihmistuntemukseeni. Nähkääs, minä hoitelin sitä miestä, kun hän makasi tyfoidikuumeessa, yhdessä näimme nälkää Stewartin latvoilla ja hän pelasti henkeni Little Salmonilla. Ja nyt kaikkien yhdessä elettyjen vuosien jälkeen en voi sanoa hänestä muuta, kuin että hän on kehnoin mies, minkä ikinä olen tuntenut.

Lähdimme Klondikea kohti syksyllä 1897, jolloin kultakuume oli kiihkeänä, mutta lähdimme siksi myöhään, ettemme ehtineet Chilcootin yli ennen vesien jäätymistä. Puolitiessä saimme ottaa varustuksemme selkäämme ja kun alkoi sadella lunta, koetimme hankkia koiria vetämään tavaramme loppumatkan. Siten satuimme saamaan Merkin. Koirat olivat silloin kalliita ja me saimme maksaa siitä satakymmenen dollaria. Ja se näytti kyllä hintansa arvoiselta. Sanoin näytti, sillä se oli komeimpia koiria, mitä milloinkaan olen nähnyt. Sen paino oli kuusikymmentä naulaa ja kaikesta päättäen se oli hyvä rekikoira. Mutta rodusta oli mahdoton päästä selville. Se ei ollut intiaanikoira, ei Mameluten eikä liioin Hudsonin koira. Se muistutti niitä kaikkia eikä ainoatakaan täydelleen. Ja kaiken lisäksi oli siinä myöskin hieman valkoisen miehen koiraa, sillä toisessa kyljessä oli kellan-ruskean-punaisen-likaisen-valkealla pohjalla — sen värinen oli koiran turkki — vesiastian pohjan suuruinen sysimusta merkki. Juuri senvuoksi me nimitimme koiraa Merkiksi.

Ulkonäössä ei sillä ollut pienintäkään vikaa. Kun se oli hyvässä kunnossa, näkyivät kuhmuiset lihakset joka paikasta. Enkä milloinkaan ole nähnyt Alaskassa niin voimakkaan näköistä koiraa, en myöskään niin älykkäältä näyttävää. Kun sitä silmäili, niin varmasti uskoi, että se kykeni vetämään enemmän kuin kolme samanpainoista koiraa. Kenties olisi se voinutkin, mutta minä vaan en sitä nähnyt. Ei äly sitä siihen suuntaan ohjannut. Varastamisessa ja ruuan hankkimisessa se oli mestari. Sillä oli sellainen vaisto, että se suorastaan haistoi etukäteen, milloin olisi ollut käytävä käsiksi työhön, ja silloin se yritti hiipiä syrjään. Ja päästyään irti, osasi se yhtä taitavasti pysyäkin irti. Mutta kun se joutui työhön, niin olisi sydämenne vuotanut verta nähdessänne, miten äly siitä täydelleen hävisi ja jäljelle jäi vain kömpelö, hoippuva, tyhmä ja velto rakki.

Joskus olen ajatellut, ettei se ollutkaan tyhmyyttä. Kentiespä oli koira liian viisas tehdäkseni työtä, kuten jotkut tuntemani miehet. Kentiespä se älykkyydessään veti meitä kaikkia nenästä. Mahdollisesti se harkitsi kaiken ja arveli, että ottaen selkäsauvan silloin tällöin ja tekemättä työtä oli paljoa mukavampaa kuin tehdä aina työtä ja säästyä selkäsauvalta. Kyllä sillä koiralla oli tarpeeksi älyä sellaisiin mietiskelyihin. Sanonpa teille, että olen istunut ja katsonut sen silmiin, kunnes kylmät väreet kulkivat pitkin selkäpiitäni ajatellessani sen silmistä kuvastuvaa älykkäisyyttä. En osaa keksiä sopivia sanoja selittääkseni sitä. Siihen eivät tyhjät sanat riitä. Näin sen, siinä kaikki. Joskus tuntui minusta, että näin ihmisen sieluun, kun katsoin koiraa silmiin. Ja se, mitä siellä näin, herätti omassa mielessäni kaikenlaisia ajatuksia sielunvaelluksesta ja muusta sellaisesta. Ja sanon teille, vaistomaisesti tunsin, että sen eläimen silmissä oli jotain suurta. Sanoman ne sisälsivät, mutta minä en ollut tarpeeksi suuri kyetäkseen sitä tajuamaan. Ja mitä se lienee ollutkaan (tiedän, että puhun naurettavasti) — mitä se lieneekään ollut, se oli minua voimakkaampi. En voi antaa teille aavistustakaan siitä, mitä eläimen silmissä näin. Ei se ollut valoa eikä se ollut väriä. Jotain liikkuvaa se oli. Se liikkui pois päin, vaikka itse silmät pysyivätkin aivan hievahtamatta. Ja luonnollisestikaan en minä nähnyt sen liikkuvan. Tunsin vain vaistomaisesti, että se liikkui. Se oli ilme — juuri sitä se oli — ja minä sain siitä vaikutelman. Ei, samanlainen kuin pelkkä ilme se ei ollut. Siinä oli enemmän. En tiedä, mitä se oli, mutta se herätti minussa sukulaisuuden tunteen yhtä kaikki. Eipä siltä, ei se tunne ollut senttimentaalinen. Paremminkin se sukulaisuus merkitsi tasavertaisuutta. Enkä usko, että se oli tietoista. Varmastikin oli se koiran puolelta tiedotonta. Kun se kerran oli olemassa, niin se oli, ja minkä sille voi, että se kuvastui näkösilmiin. Ei se kuvastunut, se *liikkui*. Tiedän puhuvani roskaa, mutta jos te olisitte katselleet koiraa silmiin, kuten minä tein, niin ymmärtäisitte. Steveen se oli tehnyt samanlaisen vaikutuksen. Katsokaas, yritin kerran tappaa Merkin, eihän siitä ollut mihinkään, mutta siinä yrityksessä kärsin tappion. Talutin sen pensaikkoon. Hitaasti ja vastahakoisesti se tuli mukanani. Se tiesi, mitä oli tekeillä. Sopivalle kohdalle



pysähdyin, poljin jalallani talutusnuoraa ja vedin esille ison Colt-revolverini. Ja koira istahti rauhallisesti katsellen minua. Sanon teille, ei se rukoillut, se vain katsoi. Ja sen silmissä näin liikkuvan, juuri niin, *liikkuvan*, niin paljon käsittämätöntä. Todellisuudessa en nähnyt liikettä. Mielessäni sen näin, sillä kuten jo äsken sanoin, minä luullakseni vain tunsin sen. Ja sanonpa teille nyt sen suoraan: se oli minulle ylivoimaista. Se olisi ollut samaa kuin tappaa mies, tietoinen, rohkea mies, joka rauhallisesti katsoo asettanne ikäänkuin sanoakseen: "Ketä pelottaa?" Ja lisäksi näytti silmien sisältämä sanoma olevan niin lähellä, että minä nopean laukauksen asemesta pysähdyin nähdäkseni, voisinko sen nyt tajuta. Tuossa se oli, aivan edessäni, vilahdellen koiran silmissä. Ja sitten oli kaikki liian myöhäistä. Minua rupesi pelottamaan. Koko ruumiini vapisi ja vatsassani tuntui nykäyksiä, jotka; saattoivat minut merikipeäksi. Istuin vain ja katselin koiraan, joka puolestaan katsoi minuun, kunnes luulin tulevani hulluksi. Tahdotteko tietää, mitä tein? Heitin revolverin maahan ja juoksin takaisin leiriin Jumalan pelko sydämessäni. Steve ivaili minua. Mutta, nähkääs, viikkoa myöhemmin Steve vei Merkin metsään samassa aikomuksessa. Steve palasi yksin, mutta vähän ajan kuluttua Merkki tipsutteli takaisin, sekini.

Joka tapauksessa ei Merkki tahtonut tehdä työtä. Olimme maksaneet siitä satakymmenen dollaria viimeisistä pennosistamme ja se ei tahtonut tehdä työtä. Se ei tahtonut edes vetää vetohihnaa tiukalle. Kun ensi kerran panimme sen valjaisiin, puheli Steve sille ja se ikäänkuin vapisi, siinä kaikki. Ei yritystäkään vetämiseen. Koira vain seiso siinä tutisten kuin hyytelö. Steve kosketti sitä piiskalla. Se vingahti, mutta ei hievahtanut. Toinen sivallus, hieman lujempi. Se rupesi ulvomaan, tavallista, pitkäveteistä sudenulvontaa. Silloin Steve raivostui ja antoi sille sivalluksen toisensa jälkeen, ainakin puolisentusinaa, ja juoksujalkaa minä kiiruhdin teltalta.

Sanoin Stevelle, että hän kohteli eläintä raa'asti, ja silloin oli meillä sananvaihto, ensimmäinen, mitä meillä oli ollut. Hän heitti piiskan lumeen ja poistui raivoissaan. Otin piiskan ja menin koiran luokse. Merkki vapisi ja hytisi painautuen maahan, ennenkuin ehdin piiskaa heilauttaakaan. Kun se sai ensimmäisen sivallukseni, alkoi se ulvoa ikäänkuin makkarakoneessa. Steve palasi ilkkuen minulle ja minä pyysin anteeksi äskeitset sanani.

Mahdotonta oli saada Merkkiä tekemään mitään. Ja kaiken muun hyvän lisäksi se oli pahin ahmatti koiraksi, mitä olen milloinkaan nähnyt. Päälle päätteeksi se oli mitä taitavin varas. Sitä vastaan oli mahdoton turvautua. Monen aamiaisen saimme syödä ilman silavaa, sillä Merkki oli ennättänyt ennen meitä. Ja juuri sen koiran tähden me olimme vähällä kuolla nälkään Stewartin latvoilla. Se älysi keinon murtautua lihasäiliöömme, ja mitä se ei itse jaksanut syödä, sen söivät valjakkomme muut koirat. Mutta puolueeton se oli. Se varasti kaikilta. Väsymättä se oli aina liikkeessä tarkkaan nuuskien kaikki paikat. Eikä viittä mailia lähempänä ollut ainoatakaan leiripaikkaa, jota se ei olisi tarkastanut. Pahinta oli, että sen vierailulaskut tuotiin aina meidän maksettaviksemme, mikä olikin varsin oikein, sillä se oli maan tapa. Mutta raskasta se meille oli etenkin ensimmäisenä Chilcootin luona viettämämme talvena saadessamme maksaa kokonaisia kinkkuja ja silavakylkiä, joita emme olleet syöneet emmekä edes nähneet. Tapella se osasi myöskin, se koira. Kaikkea muuta se osasi tehdä paitsi työtä. Milloinkaan se ei vetänyt naulaakaan, mutta se oli koko valjakon pomo. Ja kyllä se osasi pitää toiset koirat kurissa. Se käyttäytyi kuin öykkäri tyrmistyttäen toiset koirat ja aina oli niistä jollakin tuoreet muistot Merkin hampaista. Mutta ei se ollut pelkkä öykkäri. Se ei pelännyt ainoatakaan neljällä jalalla kulkevaa oliota. Ja olen nähnyt sen yksin menevän vieraaseen valjakkoon pelkästään tappelemaan ilman pienintäkään syytä. Kerroinko jo, että se osasi syödä. Kerran tapasin sen syömästä piiskaa. Se on ihan totta. Siimasta se oli aloittanut ja minun saapuessani oli se päässyt kädensijaan asti, joka parhaillaan oli menossa.

Mutta komean näköinen se oli. Ensimmäisen viikon lopulla me myimme sen seitsemstäkymmenestäviidestä dollarista ratsastavalle poliisille. Heillä oli kokeneita koiranajajia ja tiesimme, että kun Merkki olisi kulkenut kuudensadan mailin matkan Dawsoniin, niin olisi se hyvä ajokoiraa. Sanoin, että *tiesimme*, sillä silloin olimme vasta äskettäin tutustuneet Merkkiin. Vähää myöhemmin emme olleet niin ajattelemattomia, että olisimme tienneet mitään mistään, mikä sitä koski. Viikkoa myöhemmin heräsimme varhain aamulla kimakimpaan koiratappeluun, mitä ikinä olimme kuulleet. Merkki oli palannut takaisin ja oli parhaillaan opettamassa kuria valjakollemme. Sinä aamuna oli aamiasemme alakuloinen, sen sanon. Mutta kahta tuntia myöhemmin mielialamme kirkastui, kun myimme Merkin viralliselle kuriirille, joka oli matkalla Dawsoniin kuljettaen hallituksen viestejä. Sillä kertaa Merkki viipyi vain kolme päivää, ja kuten tavallisesti, juhli tuloaan panemalla toimeen kunnan metelin.

Kun olimme saaneet omat varustuksemme solan yli, vietimme talven ja kevään kuljettaen toisten tavaroita ja ansaitsimme hyvin. Myöskin Merkki tuotti meille rahaa. Kun olimme myyneet sen yhden kerran, myimme sen myös kaksikymmentä kertaa. Aina se palasi eikä kukaan vaatinut meiltä rahojaan takaisin. Emme me tahtoneet Merkistä rahaa. Olisimme maksaneet sievoisen summan, jos kuka hyvänsä olisi sen meiltä ottanut. Meidän oli päästävä siitä eroon ja lahjoittaa emme sitä voineet, sillä se olisi herättänyt epäilyksiä. Mutta siksi komea sillä oli ulkomuoto, että sen myyminen ei milloinkaan tuottanut vaikeuksia. "Tottumaton", sanoimme me vain ja siitä maksettiin tavanmukainen hinta. Myimme sen niinkin halvasta kuin kahdestakymmenestäviidestä dollarista ja kerran saimme siitä

sataviisikymmentä. Sillä kertaa toi ostaja omassa persoonassaan Merkin takaisin. Hän ei suostunut ottamaan takaisin rahoja, mutta tapa, millä hän meitä soimasi, oli peloittavan kunnioitustaherättävä. Hän sanoi pitävänsä hintaa halpana siitä, että hän sai sanoa meille, mitä hän meistä ajatteli. Ja me tunsimme mielessämme, että hänellä oli oikeus puolellaan emmekä vähääkään sanoneet hänelle vastaan. Mutta en vielä tähän päivään asti ole saanut takaisin samanlaista omanarvontuntoa, kuin mitä tunsin, ennenkuin mies minut häpäisi.

Jäiden lähdettyä nostimme tavaramme Lake Bennettin malliseen veneeseen ja lähdimme kohti Dawsonia. Meillä oli hyvä koiravaljakko ja luonnollisesti sijoitimme sen tavaroittemme päälle. Merkki oli mukana, siitä oli mahdoton päästä eroon. Ja toistakymmentä kertaa se ensimmäisenä päivänä työnsi jonkun koiran tappelussa veneestä veteen. Siellä oli ahtaat paikat ja se ei näyttänyt pitävän tungoksesta.

"Avarat tilat tuo koira tarvitsee", sanoi Steve seuraavana päivänä.  
"Jätetään se maihin."

Niin teimme ja laskimme veneen Caricon Crossingin luona likelle rantaa ja kehoitimme sitä hyppäämään. Kaksi muuta koiraa, hyvää koiraa, hyppäsi sen mukaan ja meiltä meni kaksi kokonaista päivää niitä etsiessämme. Milloinkaan emme enää niitä kumpaakaan nähneet, mutta siksi suuri oli Merkin menosta johtunut helpotuksentunne, että pidimme hintaa halpana, samoin kuin se mies, joka menetti sataviisikymmentä dollaria. Ensimmäistä kertaa moniin kuukausiin Steve ja minä nauroimme vihellellin ja naureskellen. Olimme iloisia kuin pääskysel. Synkät päivät oli sivuutettu. Painajainen oli väistynyt. Merkki oli mennyt.

Kolme viikkoa sen jälkeen seisoi Steve ja minä joen rannalla Dawsonissa. Pieni Lake Bennettiltä saapuva laiva lähestyi juuri rantaa. Äkkiä näin Steven hypähtävän ja kuulin hänen sanovan jotain varsin rumaa, joka ei ollut hänen tapaistaan. Rupesin tarkastelemaan laivaa ja siinäpä se! Laivan keulassa istui Merkki karvat pystyssä. Heti livahdimme me tiehemme kuin kaksi piestyä kylänrakkia tahi oikeudenkäyttä lymyilevää pahantekijää. Niin arveli poliisiluutnanttikin, joka näki meidän luikkivan tiehemme. Hän epäili, että laivassa saapui meitä etsiviä lainvalvoja. Laivan tuloa hän ei jäänyt odottamaan, vaan seurasi perässämme ja pidatti meidät kapakan nurkassa. Meillä oli varsin hupaista selitellessämme, sillä me emme suostuneet lähtemään takaisin laivalle, missä olisimme tavanneet Merkin. Lopuksi hän jätti meidät toisen poliisimiehen vartioitaviksi ja meni itse laivalle. Hänestä selviytyttyämme menimme majallemme. Sinne saapuessamme istui Merkki ovella meitä odottelemassa. Mistä ihmeestä se tiesi meidän asuvan siellä? Sinä kesänä oli Dawsonissa väkeä neljäkymmentätuhatta henkeä ja miten totta tosiaan se osasi löytää juuri meidän majamme? Mistä se saattoi ensiksikin tietää, että me olimme Dawsonissa? Sen jätän teidän pohdittavaksenne. Mutta älkää unohtako, mitä olen kertonut sen älystä ja siitä ihmeellisestä kuolemattomuuden vaikutelmasta, joka minussa syntyi katsoessani sen silmiin.

Nyt oli mahdotonta koettaakaan päästä siitä enää eroon. Dawsonissa oli liian paljon sellaisia miehiä, jotka olivat ostaneet sen Chilcootilla, ja puhe siitä levisi nopeasti. Useita kertoja panimme sen Yukonia alas päin lähtevään laivaan. Mutta seuraavalla laiturilla se hyppäsi maihin ja juoksi rantaa myöten takaisin. Emme saaneet sitä myydyksi, emme voineet sitä tappaa (kumpikin olimme koettaneet) eikä kukaan muukaan kyennyt sitä tappamaan. Se koira oli noiduttu. Kerrankin näin sen pääkadulla käyvän tappeluun vastassaan viisikymmentä koiraa. Ja kun koirat erotettiin, oli se vahingoittumattomana jaloillaan, kun taas sen vastassa olleista koirista kaksi makasi kuolleena.

Näin sen majuri Dinwiddien keittiöstä varastavan niin raskaan hirvenlihakimpaleen, että koira töintuskin pääsi karkuun nopeammin kuin sitä kirves kädessä ajava rva Dimwiddien intiaanikeittäjä. Kun koira intiaaninaisen luovuttua takaa-ajosta pääsi mäelle, tyhjensi majuri Dinwiddie sitä kohti kertaakaan osaamatta. Sitten saapui poliisi paikalle ja pidatti majurin ampuma-aseen käyttämisestä kaupungin sisällä. Majuri Dinwiddie maksoi sakkonsa, kun taas Steve ja minä maksoimme hirvenlihasta dollarin naulalta luineen päivineen. Sen oli hänkin siitä maksanut. Liha oli sinä vuonna kallista.

Kerron vain sen, mitä näin omin silmin. Ja kerron teille vieläkin yhden tapauksen. Näin Merkin putoavan avantoon. Jää oli kolme ja puoli jalkaa paksua ja virta vei koiran mukanaan kuin oljenkorren. Kolmesataa askelta alempana oli sairaalan suuri vesiaivanto. Merkki ryömi esille avannosta, nuoli pois veden, pureskeli irti varpaiden väliin muodostuneen jään, juoksi joen rannalle ja antoi kultakomissionäärin isolle newfoundlantilaiselle selkään.

Vuoden 1898 lopulla sauvoimme Yukonia ylöspäin viimeisillä avovesillä pyrkien Stewart-joelle. Otimme mukaamme kaikki koirat paitsi Merkin. Olimme mielestämme elättäneet sitä jo tarpeeksi kauan. Me olimme saaneet uhrata sen tähden enemmän aikaa, vaivaa, rahaa ja ruokaa, kuin mitä olimme saaneet käydessämme sillä kauppa Chilcootilla — erittäinkin ruokaa. Niinpä sidoimmekin sen kiinni majaan ja lähdimme. Ensimmäisenä yönä leiriydyimme Indian-joen suulle ja ilvehdimme keskenämme, että olimmepa lopulta päässeet Merkistä. Steve puheli leikkisin sanasutkauksin ja minä

nauroin leveästi huovilla istuessani, kun pyörremyrsky saapui leirillemme. Hiukset nousivat meiltä pystyyn katsellessamme, miten Merkki iski kiinni koiriimme ja näytti niille, mitä kuuluu ja kuka käski. Miten se oli voinut päästä irti? Sen saatte te selittää. Minulla ei siitä ole aavistustakaan. Ja miten se oli päässyt Klondike-joen yli? Siinä toinen kysymys. Ja mistä oli se saattanut tietää meidän lähteneen Yukonia ylöspäin? Nähkääs, mehän kuljimme vesitse eikä se ollut voinut haistaa jälkiämme. Steve ja minä aloimme tulla taikauskaisiksi. Koira alkoi käydä hermoillemme ja näin meidän kesken sanoen me sitä hieman pelkäsimme.

Vedet jäätyivät meidän ollessamme Henderson Creekin suulla. Siellä me myimme Merkin kahdesta jauhosäkistä White Riveriä ylöspäin lähtevälle kuparinetsintäretkikunnalle. Koko se retkikunta on tuhoutunut. Ei jälkeäkään ole milloinkaan löydetty, ei miehistä, ei koirista eikä re'istä. Kaikki katosi jäljettömiin ja seutu sai yhden selvittämättömän tapahtuman lisää. Steve ja minä ponnistelimme ylöspäin Stewartia ja kuusi viikkoa myöhemmin ryömi Merkki leiriimme. Siitä ei ollut jäljellä muuta kuin luuranko ja hädintuskin se kykeni kulkemaan, mutta yhtä kaikki se tuli. Ja sen minä tahtoisin tietää, kuka sille kertoi, että me lähdimme Stewartia pitkin? Olisimmehan saattaneet lähteä tuhanteen muuhun paikkaan. Mistä se tiesi? Sanokaa te se minulle, niin minä sanon sitten teille.

Siitä oli mahdoton päästä eroon. Maygossa se aloitti tappelun erään intiaanin koiran kanssa. Tämän omistaja koetti iskeä Merkkiä kirveellä, mutta löi harhaan ja tappoi oman koiransa. Puhukaa sitten taikuudesta ja kuulien kääntämisestä sivulle. Minä puolestani pidän paljon vaikeampana kääntää kirves syrjään, kun kirveen varresta pitelee vahvarakenteinen intiaani. Ja sen näin minä omin silmin. Ei se intiaani aikonut tappaa omaa koiraansa. Siinä teille uusi pulma selvitetävänä.

Kerroin teille, miten Merkki murtautui lihavarastoomme. Siitä oli vähällä koitua meille kuolema. Siellä ei ollut riistaa saatavissa ja liha oli ainoa ruokamme. Hirvet olivat edenneet satojen mailien päähän ja intiaanit niiden mukana. Siinä sitä oltiin. Kevät teki tuloaan ja odottelimme jäiden lähtöä. Hoikiksi kävimme, ennenkuin päätimme ryhtyä koiriin käsiksi ja Merkin päätimme syödä ensiksi. Arvatkaapa, mitä se koira teki? Se luikki tiehensä. Mistä se saattoi tietää, että olimme päättäneet syödä sen. Pidimme öisin vahtia, mutta se ei palannut ja meidän täytyi syödä toiset koiramme. Söimme koko valjakon.

Ja jatko sitten. Te tiedätte, minkälaista jäidenlähtö on suuressa joessa. Biljooneja tonneja jäitä vyöryy jokea alas ryskyen ja kohisten kuin tuhannet myllyt. Ja kun Stewartista silloin jäät lähtivät, näimme Merkin keskellä pahinta räiskettä. Se oli yrittänyt joen poikki ja jäät olivat temmanneet sen mukaansa. Kiljuen ja huutaen juoksentelimme rannalla, viskellen hattujamme ilmaan ja silloin tällöin syleillen toisiamme. Olimme hulluina ilosta, sillä nyt oli Merkin tuho varma. Sillä ei ollut miljoonasosan mahdollisuutta pelastua. Ei, sellaista mahdollisuutta ei ollut ensinkään. Jäidenlähdon jälkeen lähdimme veneellämme soutamaan Stewartia ja Yukonia myöten Dawsoniin. Viikoksi pysähdyimme ruokkimaan nälkiytyneitä ruumiitamme Henderson Creekin suussa oleville majoille. Ja kun sitten saavuimme rantaan Dawsonissa, niin Merkki istui rannalla odottamassa korvat suipossa, häntä heiluen, huulet ystävällisesti irvessä, toivottaen meidät sydämellisesti tervetulleiksi. Miten oli se selviytynyt jäistä? Miten se tiesi, että me saapuisimme Dawsoniin ja juuri sillä hetkellä tuli rannalle meitä odottamaan?

Mitä enemmän ajattelen Merkkiä, sitä varmemmaksi tulee minussa vakaumus, että tässä maailmassa on sellaista, mitä tiede ei kykene selittämään. Tieteelliseltä pohjalta on Merkkiä mahdoton ymmärtää. Siinä on luonnonihmettä, mystillisyyttä tahi jotain sentapaista ja hieman teosofiaa seassa. Klondike on hyvä maa. Saattaisin olla siellä vieläkin ja kenties miljoonien omistaja, jollei Merkkiä olisi ollut. Se rasitti hermojani. Kaksi vuotta kestin, mutta sitten voimani loppuivat. Kesällä 1899 lähdin. En sanonut Stevelle mitään. Yksinkertaisesti luikin tieheni. Mutta asiat järjestin kaikki kuntoon. Jätin Stevelle kirjeen sekä paketin selittäen, mitä hänen piti sen sisällöllä tehdä. Merkki oli kuluttanut minut pelkäksi luuksi ja nahaksi. Hermostoni oli niin piloilla, että monasti hypähdin ja katselin ympärilleni, vaikei ketään ollut äänenkantamilla. Mutta hämmästyttävän nopeasti pääsin entiselleni. San Franciskoon saapuessani olin saanut kaksikymmentä naulaa entistä painoani takaisin, ja Oaklandiin vievälle lautalle tullessani olin täysin ennallani, niin että oma vaimonikin turhaan tarkasteli, olinko muka muuttunut.

Steve kirjoitti minulle kerran ja hän tuntui olevan harmissaan. Häneen oli jonkunverran koskenut, kun jätin hänet Merkin pariin. Myöskin kertoi hän käyttäneensä jättämäni paketin sisällön määräysteni mukaan. Nyt ei hänellä muka ollut mitään tekemistä. Vuosi kului. Olin entisessä toimeksani ja minua onnisti kaikin puolin hyvin. Sitten saapui Steve. Hän ei käynyt minua katsomassa. Näin hänen nimensä laivan matkustajaluettelossa ja ihmettelin, kun hän ei tullut. Mutta kauan ei minun tarvinnut ihmetellä. Kun eräänä aamuna heräsin, näin ovenpieleen köytetyn Merkin pitävän maitokuskia loitolla. Juuri sinä aamuna oli Steve, kuten perästäpäin kuulin, lähtenyt pohjoiseen Seattlea kohti. Sen jälkeen en enää lihonut. Vaimoni ostatti minulla Merkkille kaulanauhan ja ketjut. Ennenkuin tunti oli kulunut, se osoitti kiitollisuuttaan tappamalla vaimoni persialaisen kissan. Merkistä on mahdoton päästä eroon. Se on luonani kuolemaani asti, sillä se ei varmastikaan kuole. Ruokahaluni ei enää ole niin hyvä kuin ennen sen saapumista ja vaimoni sanoo, että näytän kiusaantuneelta. Eilen illalla pääsi Merkki Mr. Harveyn,

lähimmän naapurini, kanatarhaan ja tappoi häneltä yhdeksäntoista mielitipoa. Minun on ne maksettava. Tien vastaisella puolella olevat naapurini riitelivät vaimoni kanssa ja sitten muuttivat pois. Merkki oli syyppää. Ja sentähden olen suuttunut Stephen Mackayeen. Minulla ei ollut aavistustakaan, että hän oli niin halpamainen.

## TULENTEKO

Päivä oli sarastanut kylmänä ja harmaana, äärimäisen kylmänä ja harmaana. Eräs mies poikkesi Yukonia pitkin kulkevalta valtatieltä kiiveten korkealle rantatöyräälle, mistä pieni, vähän käytetty polku kiemurteli itäänpäin sankan kuusimetsän halki. Rantaäyräs oli jyrkkä ja mies pysähtyi sen noustuaan hengähtämään selittäen itselleen syyksi kellon katsomisen. Kello oli 9. Auringosta ei näkynyt jälkeäkään, vaikka taivaalla ei ollut pilvenhattaraa. Päivä oli kirkas, mutta kaikki oli niin omituisen kalpeata, hiljaisen synkkää, minkä johdosta päivä näytti hämärältä. Mutta siitä ei mies välittänyt. Hän oli tottunut siihen, että aurinko oli piilossa. Kauan aikaa oli kulunut siitä, kun hän viimeksi näki auringon, ja hän tiesi, että vielä kului muutamia päiviä ennenkuin lämpöähehkuva päivänkehrä vähääkään pistäisi etelästä esiin näköpiirin yläpuolelle heti taas painuakseen pois näkyvistä.

Mies silmäsi taakseen pitkin kulkemaansa tietä. Yukon lepäsi siinä mailin levyisenä kolme jalkaa paksun jäävaipan peitossa. Ja jäällä oli yhtä paksulta lunta. Kaikki oli huikaisevan valkoista ja tasaista, vain niissä kohdin, missä jäät olivat syksyllä ajautuneet rökkiöiksi, oli lunta tuiskunnut loiviksi, laajoiksi aalloiksi. Sekä pohjoiseen että etelään jatkui joen tasainen nousu keskeytymättömän valkoisena, lukuunottamatta kapeata, tummahkoa juovaa, joka kiersi kuusien peittämän saaren ympäri etelään, pohjoisessa kadoten toisen kuusimetsäisen saaren taakse. Tämä tumma juova oli tie — valtatie — joka vei etelään viidensadan mailin päähän Chilootin solalle, Dyeahin ja suolaiselle vedelle. Ja pohjoiseen se vei 70 mailin päähän Dawsoniin ja sieltä edelleen pohjoiseen tuhatkunnan mailia Nulatoon ja lopuksi St. Michaeliin Beringinmeren rannalle, tuhannen mailia ja lisäksi vielä puolisen tuhatta.

Mutta kaikki tämä — salaperäinen, kaukaisuuteen jatkuva, kaitainen tienuoma, auringoton taivas, räiskyvä pakkane ja koko luonnon kummallinen kaameus — kaikki tämä ei tehnyt mieheen minkäänlaista vaikutusta. Eikä se johtunut pitkäaikaisesta tottumuksesta. Hän oli tulokas näillä mailla, *chechaquo*, ja tämä oli ensimmäinen hänen täällä viettämänsä talvi. Heikkona kohtana hänellä oli mielikuvituksen puute. Nopeasti ja kätevästi hän hoiteli jokapäiväisen elämän tehtävät, mutta siinä olikin kaikki, huomioiden tekeminen ja niiden selvittäminen oli hänelle vierasta. Kun lämpömittari osoitti 50° nollan alapuolella, niin merkitsi se yli 80 asteen pakkasta, siinä kaikki. Ei hän siitä johtunut ajattelemaan omaa heikkouttaan lämminverisenä oliona ja yleensä ihmisen heikkoutta, ihmisen, joka saattaa elää lämmön ja pakkasen vaihdellessa vain hyvin ahtaissa rajoissa. Eikä se saattanut häntä pohtimaan kuoleman ja haudantakaisen elämän salaperäisiä ongelmia eikä ihmisen asemaa maailmankaikkeudessa. Kun lämpömittari osoitti 50° nollan alapuolella, merkitsi se hänelle purevaa pakkasta, jota vastaan oli suojauduttava käsineillä, korvalapuilla, lämpöisillä moksasiineilla ja paksuilla sukilla. Viisikymmentä astetta nollan alapuolella oli hänelle juuri tarkalleen viisikymmentä astetta nollan alapuolella. Että siihen olisi saattanut sisältyä jotain muutakin, se ajatus ei milloinkaan johtunut hänen mieleensä.

Lähtiessään jatkamaan matkaa hän sylkäsi kokeeksi. Kuului terävän pamahduksen kaltainen naksahdus, joka häntä ihmetytti. Hän sylkäsi uudestaan. Ja taaskin kuului sama naksahdus ilmasta, ennenkuin sylki ehti maahan. Hän tiesi, että 50 asteessa nollan alapuolella sylki kilahtaa lumelle joutuessaan, mutta nyt sylki naksautti jo ilmassa. Epäilemättä oli kylmempi kuin 50° nollan alapuolella, mutta kuinka paljoa kylmempi, sitä hän ei tietänyt. Mutta mitäpä lämpöasteista. Hänen matkansa määränä oli vanha kullanhuuhtontapaikka Henderson Creekin vasemman haaran varrella, jossa toiset pojat jo olivat. He olivat kulkeneet suoraan vedenjakajan poikki Inchim Creekin seudulta, kun taas hän oli tullut kiertotietä nähdäkseen, minkälaisia mahdollisuuksia olisi keväällä saada tukkeja Yukonin saarilta. Hän saapuisi leiripaikalle klo 6. Johan silloin tosin olisi pimeä, mutta pojathan olisivat siellä vastassa roihuavan tulen ääressä ja lämmin illallinen olisi odottamassa. Välipala taas oli hänellä mukanaan, mietti hän, koskettaen kädellään eväsmytyn pullistamaa kohtaa takistaan. Eväät olivat paidan sisällä, paljasta ihoa vasten, nenäliinaan käärittyinä. Vain siten voivat ne säilyä jäätyä. Hän hymyili tyytyväisenä itsekseen ajatellessaan korppujansa, joista kukin oli leikattu halki ja kastettu rasvaiseen kastikkeeseen ja puoliskot pantu uudelleen vastakkain silavakimpale välissä.

Tie painautui suurien kuusten sekaan. Oli satanut jalan verran lunta, senjälkeen kuin tietä oli viimeksi reellä ajettu, ja hän oli iloissaan siitä, ettei hänellä ollut rekeä muassaan ja sai kulkea ilman taakkaa,

itse asiassa ei hänellä ollut kannettavana mitään muuta kuin nenäliinaan kääritty välipala. Mutta pakkaneen häntä kuitenkin hämmästytti. Varmastikin oli hyvin kylmä, hän päätteli, hieroessaan käsineellään nenäänsä ja poskipäitään. Hän oli parrakas mies, mutta parta ei suojannut ulkonevia poskipäitä eikä eteenpäin pyrkivää nenää, joka innokkaasti tunkeutui pakkasilmaan.

Miehen perässä asteli koira, pohjolan suuria ajokoiria, oikeita susikoiria, harmaaturkkisia, jotka eivät näöltään sen enempää kuin luonnoltaankaan vähääkään eroa villeistä veljistään, susista. Koiraa hirveä pakkaneen lamautti. Se tiesi, että nyt ei ollut kulkemisen aika. Sen vaisto puhui sille selvempää totuutta kuin järkeily miehelle, ja itse asiassa, nyt olikin paljoa kylmempi kuin 50° nollan alapuolella, oli kylmempi kuin 60°, kylmempi kuin 70° nollan alapuolella. Lämpömittari osoitti -75°. Ja kun jäätymäpiste on 32° nollan yläpuolella, niin merkitsi se, että pakkasta oli 107 astetta [Fahrenheitia]. Ei koira tietänyt lämpömittareista mitään. Mahdollisesti ei sen aivoissa ollut minkäänlaista selvää käsitystä siitä, mitä hyvin kova pakkaneen merkitsee, kuten miehen aivoissa oli. Mutta eläimellä oli vaistonsa. Sillä oli hämärä, mutta uhkaava aavistus, joka pakoitti sen hiipimään aivan miehen kantapäillä. Ja senvuoksi se innokkaan kysyvästi tarkkasi jokaista miehen odottamatonta liikettä ikäänkuin toivoen miehen leiriytyvän tahi etsivän jostain suojaa ja sytyttävän tulen. Koira tunsi tulen ja nyt se tarvitsi tulta tahi sitten saada kaivautua lumeen ja sinne kiertyneenä estää ruumiinsa lämmön haihtumasta ilmaan.

Koiran turkki oli valkoisen huurteen peitossa. Erikoisen paksulta oli hengityksen kosteus laskeutunut kuonon ja silmien ympärille. Samoin olivat miehen parta ja viikset huurteutuneet, mutta niissä oli huurre muuttunut jääksi, joka yhä lisääntyi jokaisesta henkäyksestä. Mies puri tupakkaa, ja kun hänen huulensa olivat jäykkinä niitä peittävän jääkuoren johdosta, niin ei hän sylkäistyään voinut pyyhkiä leukaansa puhtaaksi. Merenvahan värinen ja karvainen kristalliparta kasvoikin senvuoksi kasvamistaan hänen leukaansa. Jos hän olisi kaatunut, niin se olisi lasin tavoin särkynyt sirpaleiksi. Mutta ei hän tällaisesta syrjäseikasta välittänyt. Saman rangaistuksen saivat kaikki mällinpurijat tässä maassa kestää ja olihan hän jo ennenkin kahdesti ollut liikkeellä kovilla pakkasilla. Tosin ei silloin ollut kummallakaan kerralla ollut näin kylmä kuin nyt, sen hän tiesi, mutta Sixty Milessä oli spriiämpömittari kuitenkin osoittanut 50° ja 55° nollan alapuolella.

Mies kulki muutamia maileja tasaista metsätietä, sivuutti laajan aukeaman ja laskeutui sitten pienen joen jälle. Joki oli Henderson Creek ja hän tiesi olevansa kymmenen mailin päässä haarautumasta. Kello oli 10. Mies oli kulkenut neljä mailia tunnissa ja arveli saapuvansa haarautumalle puoli 12 ja se olisi hänen mielestään paras välipalan nauttimispaikka.

Koira kulki edelleen aivan miehen kantapäillä allapäin ja häntä riipuksissa miehen lähtiessä marssimaan joen jäätä pitkin. Selvästi voi jäällä erottaa vanhan rekيتين, mutta jalan paksuinen lumivaippa peitti viimeiset jäljet. Kuukauteen ei kukaan ollut kulkenut tätä yksinäistä jokea pitkin. Mies jatkoi ripeästi matkaansa. Yleensä ei hän välittänyt paljoa vaivata päätänsä ajatuksilla ja erikoisesti ei hänellä juuri nyt ollut mitään ajattelemista paitsi se, että hän söisi välipalan haarautumalla ja saapuisi klo 6 leirille toisten poikien luokse. Puhetoveria ei hänellä ollut, ja vaikka olisi ollutkin, niin olisi keskustelu ollut mahdotonta suun ympärille kasaantuneen jääryökykiön vuoksi. Niinpä hän yksivakaisesta edelleenkin pureskeli mälliään ja kasvatteli merenvahaista partaansa.

Hetkeksi tuli hänen mieleensä uudelleen ajatus, että oli hyvin kova pakkaneen, kylmempi kuin hän milloinkaan oli kokenut. Kulkiessaan hän hieroi poskipäitään ja nenäänsä käsineensä selkämyksellä. Se kävi aivan automaattisesti, vuoroin toisella, vuoroin toisella kädellä. Mutta hieroipa hän miten paljon hyvänsä, heti hänen lakattuaan menivät poskipäät ja seuraavassa hetkessä nenänpää tunnottomiksi. Varmasti posket paleltuisivat, hän tiesi sen ja häntä kadutti, ettei hän ollut hankkinut nenänsuojusta, jollaista pakkasilmoilla käytettiin. Sellainen suojus peitti samalla posket suojaten nekin. Mutta eipä siitä mitään sittenkään! Mitäpä poskien paleltuminen merkitsi! Olisihan se hieman tuskallista, siinä kaikki, sen suurempaa vaaraa ei siitä olisi.

Ajatuksia ei miehen päässä liikoa ollut, mutta valppaasti hän tarkkasi ympäristöä pannen merkille jokaisen vaihteen joen juoksussa, mutkat, poukammat, puuruuhkat ja aina hän tarkoin katsoi, mihin hän astui jalkansa. Kerran hän sivuutettuaan erään taiveen säpsähti äkkiä kuin vauhko hevonen, kääntyi ympäri ja perääntyi muutamia askeleita. Joen hän tiesi varmasti olevan jäässä pohjaa myöten — missään joessa ei voinut olla vettä napamaiden talvella — mutta hän tiesi myöskin, että rantasilla oli lähteitä, joista vettä juoksi lumen alla pitkin joen jäätä. Hän tiesi, etteivät nämä lähteet jäätyneet milloinkaan, kovimmillakaan pakkasilla ja vaarallisia ne olivat. Ne olivat sudenkuoppia kulkijalle. Niistä juossut vesi piileili lumen alla lammikkoina, jotka saattoivat olla kolmen tuuman tahi kolmen jalan syvyisiä, joskus ne peitti puolen tuuman vahvuinen jääkuori, joka vuorostaan oli lumen peitossa. Joskus oli tällaisen jääkuoren päällä uudelleen vettä, sitten taas jääkuori ja niin edelleen useampia kerroksia, joten kulkija yhden kuoren pettäessä saattoi pudota useampia kerroksia ja kastua aina vyötäisiään myöten.

Tämä oli syynä hänen säikähdykseensä. Hän oli tuntenut tien painuvan jalkojensa alla ja kuullut lumenpeittämän jään ruskavan. Ja jos jalat sellaisessa pakkasessa kastuisivat, niin merkitsisi se vaivaa ja vaaraa. Se aiheuttaisi viivytyksen, sillä hänen olisi pakko pysähtyä, tehdä tuli sekä riisua sen suojassa moksasiinit ja sukat jaloistaan ja kuivata ne. Hän tarkasteli jokea ja sen rantoja päätellen lopuksi, että vesi tuli oikealta käsin. Hetken arveltuaan ja nenäänsä hieroskellen hän poikkesi vasemmalle, astuen varovaisesti ja tutkien jalansijaa joka askeleella. Sivutettuaan vaarallisen paikan hän vaihtoi uuden mallin ja jatkoi sitten vauhtiaan.

Seuraavan kahden tunnin aikana hän sivuutti useampia samanlaisia kohtia. Tavallisesti tällaisia lammikoita peittävä lumi oli hieman painunutta ja kiteisennäköistä, mistä saattoi arvata vaaran väijyvän. Kerran hän oli putoamaisillaan ja kerran hän taas pelätessään vaaraa pakoitti koiran menemään edeltä. Koira vastusteli ja hänen täytyi aluksi ajaa se eteenpäin tyrkkimällä. Sitten koetti hän nopeasti juosta yli vaarallisen kohdan. Äkkiä tie murtui, koira hyppäsi sivulle ja pääsi takaisin lujalle kohdalle. Sen etukäpälät olivat kastuneet ja melkein heti oli niihin tarttunut vesi jäässä. Nopeasti koetti koira nuolla jään pois käpälistään käyden sitten lumelle pitkäkseen ryhtyen pureksimaan pois varpaiden väliin muodostunutta jäätä. Vaisto sen siihen pakoitti. Jos jää olisi saanut jäädä paikoilleen, olisivat jalat hetyneet. Eihän koira sitä tietänyt. Se totteli vain olemassaolon syvyyksistä puhuvaa salaperäistä, käskevää ääntä. Mutta mies tiesi, hänellä oli kokemusta siitä, ja vedettyään pois käsineen oikeasta kädestään hän ryhtyi auttamaan koiraa jääpalojen irroittamisessa. Käsi ei ollut paljaana minuuttia kauempaa ja häntä hämmästytti, miten pian se kohmettui. Oli toden totta hyvin kylmä. Kiiruusti hän veti käsineen takaisin ja hakkasi kättään rajusti rintaansa vasten.

Klo 12:n aikana päivä oli kirkkaimmillaan. Aurinko oli kuitenkin liian kaukana etelässä talvisella matkallaan valaistakseen taivaanrantaa. Paljon maata oli välissä estäen sen paistamasta Hendersonjoelle, jossa miehemme käveli keskipäivällä pilvettömällä ilmalla jättämättä kuitenkaan varjoa. Täsmälleen klo puoli 1 hän saapui haaraantumalle. Hän oli mielissään siitä, että oli kulkenut niin nopeasti. Jos hän jatkaisi samalla vauhdilla, niin varmasti hän olisi poikien luona kello 5. Hän aukaisi takkinsa ja paitansa napit vetäen eväät esille. Siihen ei kulunut aikaa enempää kuin neljänneksen minuuttia, mutta sinäkin lyhyenä hetkenä ennätti kylmä turruttaa paljaat sormet. Hän ei vetänyt käsinettä takaisin käteen, vaan iski sensijaan sormiaan muutamia kertoja navakasti reiteensä istuutuen sitten lumen peittämälle puunrungolle syömään. Lyönnistä aiheutunut lämmin, pistävä tunne lakkasi sormista hämmästyttävän pian. Hän ei ehtinyt kertaakaan haukata eväistään. Uudelleen hän löi sormensa lämpimiksi ja veti käsineen takaisin paljastaen toisen käden syöntiä varten. Mutta jäinen parta esti hänet haukkaamasta. Tuli oli häneltä jäänyt tekemättä ja parta sulattamatta. Tilanne tuntui hänestä naurettavan hullulta, mutta samalla hän huomasi paljaiden sormien alkavan kohmettua. Myöskin huomasi hän, että pistävä pakoitus, joka oli tuntunut varpaissa heti hänen istuuduttuaan, alkoi haihtua. Olivatkohan varpaat lämpimät vai tunnottomaksi kohmettuneet. Hän liikutteli niitä moksasiineissa ja jäätyneiltä ne hänestä tuntuivat.

Nopeasti hän vetäisi käsineen käteensä ja hypähti seisomaan. Häntä rupesi pelottamaan. Hyppimällä sai hän pistävän tunteen palaamaan varpasiin. Olipa todella pakkasen, hän ajatteli: Sulphur Creekin mies oli puhunut totta kertoessaan, minkälaisia pakkasia näillä seuduin joskus on. Ja hän oli nauranut miehen puheille silloin! Ei pitäisi milloinkaan olla niin varma. Ei ollut epäilystäkään, nyt oli kylmä. Hän hyppi edelleen polkien kovasti jalkojaan ja lyöden käsiään vastakkain, kunnes lämpö oli varmasti palannut. Sitten hän otti esille tulitikut ja ryhtyi laittelemaan tulta. Vedenrajasta, minne edellisen kevään tulva oli kasannut kuivuneita oksia, hän löysi polttopuita. Huolellisesti sytytellen ja lisäten aluksi pieniä oksia hän pian sai roihuavan rovion, jonka hohteessa hän sulatti jään poskistaan ja söi evänsä. Sillä kertaa oli pakkasen voitettu. Tyytyväisen näköisenä koira ojentaikse pitkäkseen tulen ääreen juuri tarpeeksi etäälle säilyäkseen kärventymästä.

Lopetettuaan ruokailun mies täytti piippunsa ja poltteli ruokasavut kaikessa rauhassa. Sen jälkeen hän veti käsineet käteensä kiinnitti hatun korvalaput lujasti korvien peitteeksi ja lähti taivaltamaan ylöspäin joen vasenta haaraa pitkin. Vastahakoisesti koira lähti mukaan silmäillen takaisinpäin. Tämä mies ei ymmärtänyt, mitä pakkasen on. Kenties ei yksikään hänen esivanhemmistaan ollut tuntenut pakkasta, todellista pakkasta, jolloin kylmää on 107° jäätympisteeseen alapuolella. Mutta koira tiesi sen, kaikki sen esivanhemmat sen tiesivät ja se oli perinyt tämän tiedon. Ja se tiesi, ettei matkan jatkaminen sellaisessa hirvittävässä pakkasessa ollut hyväksi. Silloin oli aika maata yhdessä sykkäryssä lumeen kaivautuneena ja odottaa, että pilviverho vetäytyisi avaruuden eteen, mistä tämä pakkasen tuli. Toisaalta ei koiran ja miehen välillä ollut minkäänlaista harrasta kiintymystä. Edellinen oli jälkimäisen työorja ja ainoat hyväilyt, mitä se oli saanut, olivat piiskansiima ja äkäisen uhkaavat kurkkuäännet ennen sivallusta. Eikä koira koettanutkaan ilmaista tietoaan miehelle. Miehen menestys ei sitä liikuttanut, vain itsensä tähden se kaipasi takasin tulen ääreen. Mutta mies vihelsi ja puheli sivallusäänellään pakoittaen koiran kulkemaan perässään.

Mies laittoi tupakkamallin suuhunsa alkaen kasvattaa uutta merenvahapartaa. Pian hengityksen kosteus uudelleen puuteroi valkeiksi viikset, kulmakarvat ja silmäluomet. Henderson-joen vasemmalla

haaralla ei näyttänyt olevan niin paljon lähteitä. Puoleen tuntiin ei niistä näkynyt merkkiäkään. Ja sitten se tapahtui. Sellaisella paikalla, missä ei ollut ainoatakaan merkkiä, missä pehmeä, tasainen lumi näytti takaavan lujan pohjan, tämä pohja petti. Vettä ei ollut syvältä. Mies kastui säärien puoliväliin asti, ennenkuin pääsi uudelleen lujalle pohjalle.

Miestä kiukutti ja ääneen hän kiroili kovaa onneaan. Hän oli toivonut ehtivänsä poikien luokse leirille klo kuudeksi, mutta nyt tämä onnettomuus viivyttäisi häntä tunnin, sillä hänen olisi tehtävä tuli ja kuivattava jalkineensa. Se oli välttämätöntä tällaisessa pakkasessa, sen hän kyllä tiesi, ja siksi hän poikkesi tieltä kiiveten rannalle. Siellä oli pienien kuusenrunkojen ympärille kerääntynyt kuivaa polttopuuta, etupäässä pieniä risuja, mutta myöskin suurempia oksia ja kuivaa, edellisenä vuonna kasvanutta heinää. Lumelle hän asetti muutamia suuria puukappaleita rovia pohjaksi estämään tulen jo alussa sammumasta sulavaan lumeen. Tuli tarttui kuivaan tuohenkappaleeseen, joka hänellä oli ollut taskussaan, ahneesti, paremmin kuin paperiin. Palavan tuohen hän asetti laittamallaan perustukselle ja sytytteli liekkiä kuivilla ruohotupsuilla ja hyvin ohuilla risuilla.

Hitaasti ja huolellisesti hän menetteli hyvin tuntien uhkaavan vaaran. Liekin vähitellen voimistuessa hän lisäsi siihen yhä paksumpia oksia. Hän ryömi lumessa kooten risuja ja oksia pensaikosta, sillä hän tiesi, että sytyttämisen täytyi onnistua. Kun lämpömittari osoittaa 75° nollan alapuolella, niin ensimmäinen tulentekoyritys ei saa mennä myttyyn, jos kulkijalla on jalat märkinä. Jos jalat ovat kuivat eikä tuli ensikerralla syty, niin voi kulkija juosta puolen mailia ja saada veren jälleen kiertämään. Mutta märät ja jäätyneet jalat eivät juoksusta lämpene, jos pakkasta on 75°. Juostakoonpa kuinka kovasti hyvänsä, sitä pahemmin jalat vain jäätyvät.

Kaiken tämän mies tiesi. Sulphur Creekin juttujenkertoja oli hänelle siitä puhunut, kun he viimeksi tapasivat, ja nyt hän käytti saamiaan neuvoja hyväkseen. Jo olivat jalat aivan tunnottomat. Sytytellessään oli hänen ollut pakko riisua käsineet ja heti olivat sormet kohmettuneet ja turtuneet. Nopea kävely, neljä mailia tunnissa, oli pitänyt sydämen vilkkaassa toiminnassa ajaen verta pinnalle ja raajoihin. Mutta kohta pysähtymisen jälkeen oli sydämenlyönti tullut hitaammaksi. Avaruuden pakkaneen oli laskeutunut maapallon suojattomalle kohdalle, ja sattuen olemaan tällä suojattomalla kohdalla hän sai tuntea pakkasen koko voiman. Hänen verensä kammosi sitä. Veri oli elävä, kuten koirakin, ja koiran tavoin sekin tahtoi piiloutua suojaan hirvittävältä pakkaselta. Niin kauan kuin hän astui neljä mailia tunnissa, pakoitti hän veren kiertämään pinnallekin, mutta nyt se pakeni painuen ruumiin sisäosiin. Ensimmäiseksi saivat raajat tuntea sen poistumisen. Kastuneet jalat jäätyivät yhä nopeammin ja sormien turtuminen kiihtyi, vaikka ne eivät vielä jäätyneetkään. Nenä ja posket jäätyivät parhaillaan ja kylmänväreet puistattivat koko ruumista.

Mutta hän oli pelastettu. Varpaat, nenä ja posket eivät pääsisi pahasti paleltumaan, sillä tuli alkoi roihuta voimakkaasti. Hän lisäili siihen, sormenpaksuisia risuja. Pian voisi hän panna tuleen käsivarren mittaisia oksia ja sitten hän voisi riisua jalkineensa ja niiden kuivaessa lämmitellä jalkojansa tulen ääressä luonnollisesti hierottuaan niitä ensin lumella. Tulen sytyttäminen oli onnistunut, hän oli turvassa. Hän muisti Sulphur Creekin kertojan neuvon ja hymyili. Tämä oli hyvin vakavana selittänyt, ettei kenenkään pitäisi Klondikessa kulkea yksin, jos lämpömittari näyttäisi alle 50°. No, hänpä oli yksin, onnettomuus oli sattunut, mutta pelastunut hän oli. Näiden seutujen vanhat asukkaat ovat hieman akkamaisia, ainakin jotkut heistä, hän arveli. Pää oli vain säilytettävä kylmänä ja kaikki kyllä käy hyvin. Kuka miehevä mies hyvänsä voi kyllä kulkea yksin. Mutta hämmästyttävää oli, miten nopeasti posket ja nenä jäätyivät. Eikä hän olisi voinut uskoa, että sormet kangistuisivat niin lyhyessä ajassa. Ja kuitenkin ne olivat kangistuneet, sillä tuskin sai hän puristetuksi niitä tarpeeksi tarttuakseen oksaan eivätkä ne tuntuneet olevan samaa ruumistakaan kuin muu mies. Oksaan tarttuessaan oli hänen katsottava, oliko oksa todella kädessä. Aivojen ja sormenpäiden väliset hermolangat eivät toimineet ollenkaan.

Mutta kaikki se oli vähäistä. Räiskyvä tuli roihusi iloisesti luvaten uutta eloa. Hän ryhtyi aukaisemaan mokkasiiniensa nauhoja. Mutta jalkineet olivat jäässä. Paksut saksalaiset sukat olivat säärien puoliväliin saakka kovat kuin rautalevyt. Ja mokkasiinien nauhat olivat kuin kierrettyä ja solmuihin juotettua teräslankaa. Hetken hän hypisteli niitä kangistuneine sormineen, mutta huomasi sitten sen turhaksi ja veti esille veitsensä. Mutta ennenkuin hän ehti leikata nauhoja poikki, tapahtui onnettomuus. Hän itse tahi oikeammin hänen erehdyksensä oli siihen syynä. Hänen ei olisi pitänyt laittaa nuotiota kuusen juurelle, vaan vapaan taivaan alle. Mutta tällä tavoin oli risujen kokoaminen ollut helpompaa, hän oli voinut suoraan pistää ne tuleen. Hänen nuotionsa yläpuolella olevan kuusen oksille oli kertynyt paljoa lunta. Ei ollut tuullut viikkokausiin ja oksat notkuivat lumen painosta. Oksia kiskoessaan oli hän tärisyttänyt puuta, hyvin vähän tosin, niin vähän, ettei hän itse sitä huomannut, mutta se riitti aiheuttamaan onnettomuuden. Eräältä puun latvapuolella olevalta oksalta luiskahti lumi pois. Se vuorostaan pudotti lumen alemmilta oksilta. Tätä: jatkui, se laajeni ja lumivyöryn tapaisena putosi lumi kuusenoksilta pahaa aavistamattoman miehen niskaan, peittäen nuotion täydelleen. Äskeisen tulisijan kohdalla oli nyt vain valkoista, oksilta varissutta lunta.

Mies säikähti hirveästi, ikäänkuin olisi hän juuri kuullut kuolemantuomionsa. Hetken hän istui kuin kivettyneenä tuijottaen siihen kohtaan, missä tuli oli äsken roihunnut. Sitten hän muuttui hyvin rauhalliseksi. Kentiespä oli Sulphur Creekin kertojavanhus ollut oikeassa. Jos hänellä olisi matkatoveri, niin ei hänellä olisi vaaraa. Toveri voisi tehdä uuden tulen. No niin, nyt oli hänen itsensä laitettava nuotio toisen kerran ja nyt sen täytyisi ehdottomasti onnistua. Ja vaikka se onnistuisikin, niin hyvin todennäköisesti hän menettäisi muutamia varpaita. Jalkojen täytyi nyt jo olla pahasti jäässä ja vielä kuluisi jonkun aikaa, ennenkuin tuli uudelleen palaisi.

Sellaiset ajatukset risteilivät hänen päässään, mutta ei hän silti istunut joutilaana paikoillaan, vaan puuhaili kuumeisesti koko ajan. Hän rakensi uudelle nuotiolle perustuksen, tällä kertaa vapaan taivaan alle, missä ei petollinen puu voisi tulla sammuttaa. Sitten hän kokosi kuivunutta ruohoa ja ohkaisia risuja tulvaveden rajasta. Ei hän saanut sormiaan taivutetuksi niitä ottamaan, mutta kaksin käsin hän sai niitä kootuksi. Tällöin tuli tietysti joukkoon paljon lahonneita oksia ja vihreätä sammalta, mutta sille hän ei voinut mitään. Hän työskenteli järjestelmällisesti keräten myöskin kantamuksen vankempia oksia, jotka hän panisi palamaan, sittenkuin tuli olisi voimistunut. Ja hänen puuhaillessaan koira istui hiljaa paikallaan hartaan odottavaisena tarkkaillen miehen liikkeitä, sillä olihan hän koiran ajatuksissa tulen hankkija ja nuotion valmistuminen kävi kovin hitaasti.

Kun kaikki oli valmista, niin hän hapuili taskustaan toista tuohikappaletta. Hän tiesi, että tuohta vielä oli taskussa, ja vaikka hän ei voinutkaan tuntea sitä turtuneine sormineen, niin kuuli hän sen kohisevan sitä haparoidessaan. Mutta vaikka hän olisi miten yrittänyt, niin ei hän voinut tarttua siihen. Ja koko ajan hän oli tietoinen siitä, että jalkojen jäätyminen edistyi joka hetki. Tämä ajatus oli saattaa hänet kauhun valtaan, mutta hän ponnisteli vastaan ja pysyi rauhallisena. Hän veti käsineet hampaiden avulla käsiinsä ja heilutteli käsiään edestakaisin lyöden niitä samalla kaikin voimin kupeisiinsa. Aluksi hän teki sitä istualtaan, sitten hän nousi seisomaan saadakseen liikkeisiin parempaa vauhtia ja koko ajan koira istui lumella, susimaisen tuuheaa häntä kiertyneenä etujalkojen suojaksi, suipot sudenkorvat hörössä ja silmät tarkkaavaisesti kiintyneinä mieheen. Ja käsiään heiluttelevan miehen valtasi voimakas kateudenpuuska hänen katsoessaan koira, jota luonnonantama lämmin turkki suojasi.

Jonkun ajan kuluttua mies huomasi ensimmäiset kaukaiset merkit tunnon palaamisesta sormiin. Heikko nipistys kasvoi kasvamistaan muuttuen pistäväksi, tuskalliseksi kivuksi, jota mies kuitenkin tervehti riemuissaan. Hän tempasi käsineen oikeasta kädestään ja otti tuohipalasan esille. Paljaat sormet alkoivat heti uudelleen turtua. Rikkitikkinsä hän kuitenkin sai vielä taskusta. Mutta hirvittävä pakkanen oli jo jäykistyttänyt sormet. Hänen koettaessaan ottaa esille yhtä tikkua putosi koko nippu lumeen. Yrittäessään ottaa tikkuja ylös lumesta hän ei onnistunut. Sormet olivat kuin kuolleet, niissä ei ollut tuntoa eivätkä ne taipuneet. Mutta yhä hän koetti karkoittaen ajatuksen jäätyneistä jaloista, nenästä ja poskista pois mielestään sekä keskittäen koko sielunvoimansa tulitikkuihin. Hän käytti silmiään puuttuvan tunnon asemesta, ja kun hän näki, että sormet olivat tikkunipun kahdenpuolen, hän puristi sormet yhteen — hän tahtoi puristaa, mutta sormet eivät totelleet, sillä hermosäikeet olivat lamaantuneet. Hän veti käsineen oikeaan käteensä ja hakkasi sitä lujasti polveensa. Sitten hän nosti nipun syliinsä molemmin käsin, käsineet kädessä, saaden paljon lunta mukana. Mutta sille hän ei voinut mitään.

Ponnisteltuaan jonkun aikaa hänen onnistui saada nippu nostetuksi kämmenten välissä huulilleen. Jääparta särkyi ritisten, kun hän voimakkaasti pinnistäen leukalihaksiaan sai suunsa auki. Hän veti alaleukaa taaksepäin, nosti ylähuulta mahdollisimman kauaksi ja koetti ylähampailla raapien saada yhden tikun erilleen. Hän onnistuikin pudottamaan yhden syliinsä, mutta siitä hän ei päässyt eteenpäin, hän ei kyennyt tarttumaan tikkuun. Viimein hän keksi keinon. Hän tarttui tulitikkuaan hampain ja raapi sitä jalkaansa vasten. Parikymmentä kertaa yritettyään hän lopuksi sai tikun syttymään. Tikku yhä hampaissaan hän koetti sytyttää sillä tuohipalan. Mutta palavan rikin haju tunkeutui sieraimiin ja keuhkoihin, saaden aikaan suonenvedontapaisen yskähdyksen. Palava tikku lennähti lumelle ja sammui.

Sulphur Creekin mies oli ollut oikeassa, hän ajatteli hillityn epätoivon tunkeutuessa hänen sieluunsa, jos lämpömittari osoittaa pakkasta alle 50 asteen, niin kulkijalla pitäisi aina olla toveri muassa. Taaskin hän hakkasi käsiään, mutta tuntoa hän ei saanut niihin palaamaan. Äkkiä hän tempasi hampailla käsineet molemmista käsistä ja otti tikkunipun kämmenten väliin. Käsivarsien lihakset eivät olleet jäässä ja hän voi pitää tulitikkuja tiukasti kiinni. Raapimalla nippua reiteensä, sai hän sen syttymään, 70 rikkitikkuja yhdellä kertaa! Pää syrjään käännettynä tukahduttavan rikinkatkun välttämiseksi hän työnsi palavan nipun tuohen luokse. Siinä nippua pidellessään hän tunsu jotain kädessään. Liha paloi. Hän tunsu palaneen lihan käryä. Myöskin tunsu hän sen syvällä ruumiissaan ja tämä tunne muuttui yhä yltyväksi tuskaksi. Mutta senkin hän kesti ja piteli palavia tikkuja kömpelästi tuohipalan vierellä. Tuohi vain ei tahtonut oikein syttyä, sillä hänen omat palavat kätensä olivat tiellä, tikkujen liekki kohdistui suurimmaksi osaksi niihin.

Kun tuska lopulta muuttui ylivoimaiseksi, niin hän irroitti kätensä. Palavat tikut putosivat sihisten lumeen, mutta tuohi paloi ja hän ryhtyi asettelemaan kuivaa ruohoa sekä ohkaisia risuja liekkiin. Mutta



hän ei kyennyt niitä poimimaan valikoiden, sillä kaikkeen oli hänen tartuttava molemmin käsin. Lahonneita puupalasia ja vihreätä sammalta tuli mukana ja hän koetti parhaansa mukaan erotella ne pois hampaineen. Hän vaali tulta niin huolellisesti kuin voi. Se merkitsi elämää ja se ei saanut sammua. Veren paetessa ruumiin sisäosiin hän alkoi vapista ja liikkeet muuttuivat entistäkin kömpelömmiksi. Suuri, vihreä sammaltukko putosi suoraan alkavaan tuleen. Hän koetti nostaa sen pois, mutta vapiseva käsi painui liian alas hajottaen palavat ruohot ja oksat. Uudelleen hän koetti koota ne, mutta niin tiukasti kuin hän yritteli, oli vapiseminen häntä voimakkaampi ja tuli hajosi auttamattomasti. Kustakin oksasta tupsahti savu ja tuli oli sammunut. Nuotion laittaminen ei ollut onnistunut. Kun hän tylsänä katseli ympärilleen, osuivat hänen silmänsä koiraan, joka istui lumella häntä vastapäätä toisella puolen tulensijaa rauhottomasti liikahtellen, hieman nostaen milloin toista, milloin toista etukäpäälänsä, äänettömänä ja tarkkaavana katsellen isäntäänsä.

Koiran näkeminen herätti miehessä rajun ajatuksen. Hän muisti kertomuksen miehestä, joka oli pelastunut tappamalla härän ja ryömimällä sen sisäonteloon. Hänpä tappaa koiran ja työntää kätensä sen lämpimiin sisuksiin, kunnes tunto niihin palaisi. Ja sitten hän voisi laittaa uuden nuotion. Hän kutsui koira luokseen. Mutta äänessä oli outo, pelokas sointu, joka saattoi koiran arkailemaan. Ei milloinkaan ennen ollut koira kuullut miehen puhuvan siten. Kaikki ei ollut, niinkuin piti, ja koiran luonnossa piilevä epäluuloisuus varoitti sitä, se aavisti vaaraa. Vaaran laatua se ei tuntenut, mutta mies tuntui siitä joka tapauksessa epäiltävältä. Miehen kutsuessa se luimisti korviaan taaksepäin ja sen rauhottomasti nykivät liikkeet muuttuivat kiihkeämmiksi. Mutta se ei tullut miehen luokse. Nelinkontin tämä alkoi ryömiä koiraan päin. Tämä kummallinen asento yhä lisäsi koiran epäluuloja ja miehen lähetessä se väistyi samaa mukaa kauemmaksi.

Mies asettui istumaan lumelle ja koetti rauhoittua. Sitten hän veti käsineet hampaiden avulla käsiinsä ja nousi pystyyn. Katsomalla jalkoihinsa hänen piti vakuuttautua siitä, että hän todella seisoi, sillä jalkojen paleltuneet tuntohermot eivät siitä mitään kertoneet. Jo hänen pysty asentonsa oli omiaan haihduttamaan koiran epäluuloja, ja kun hän sitten kutsui koira käskevästi piiskaäänellään, niin koira totteli kuten tavallisesti ja tuli hänen luokseen. Sen päästyä miehen ulottuville, tämä menetti malttinsa. Nopeasti hän koetti tarttua koiraan kiinni ja hämmästytti kovasti, kun kourat eivät kyenneet puristamaan, sormet olivat tunnottomat ja taipumattomat. Hetkeksi oli hän unohtanut, että ne olivat jäässä ja että jäätyminen yhä edistyi. Mutta kaikki kävi nopeasti, ja ennenkuin koira ehti hypähtää, oli mies kiertänyt käsivartensa sen keskiruumiin ympäri. Lumessa istuen hän piti kiinni murisevaa, vinkuvaa ja tempovaa koira.

Mutta siinä olikin kaikki. Muuta hän ei kyennyt tekemään. Hän tajusi, että koira oli hänen mahdollon tappaa. Avuttomine käsineen ei hän saanut esille veistään eikä kyennyt kuristamaan eläintä. Hän päästi sen irti ja rajusti se hypähti pois häntä koipien välissä ja yhä muristen. Neljänkymmenen jalan päähän se pysähtyi tarkkaavasti seuraten miehen puuhia korvat vinossa taaksepäin. Mies silmäili alaspäin varmistuakseen käsiensä paikasta ja huomasi, että ne riippuivat käsivarsien päässä. Hänestä oli surkean huvittavaa ajatella, että oli käytettävä silmiä saadakseen tietää, missä omat kädet olivat. Uudelleen hän alkoi heilutella käsivarsiaan takoen käsiä kupeisiinsa. Hän jatkoi sitä rajusti viisi minuuttia ja sai verensä kiertämään siksi nopeasti, että väriseminen lakkasi. Mutta tuntoa ei käsiin tullut. Ne muistuttivat käsivarsien päässä olevia painavia lisäkkeitä.

Hämärä, ahdistava kuolemanpelko valtasi hänet yhä lisääntyen, kun hän tajusi, ettei nyt ollut enää kysymys pelkästään sormien ja varpaiden paleltumisesta tahi käsien ja jalkojen menettämisestä, vaan nyt olivat kysymyksessä elämä ja kuolema, samalla kun hänen mahdollisuutensa olivat hyvin vähäiset. Tämä ajatus saattoi hänet kauhun valtaan, hän kääntyi ympäri ja lähti juoksemaan jokea ylöspäin pitkin vanhaa, himmeätä tienuraa. Koira seurasi perässä miehen kintereillä. Tämä juoksi sokeasti, tarkoituksettomasti, sellaisen pelon vallassa, jollaista hän ei ollut elämässään tuntenut. Ponnistellessaan eteenpäin tarpoen lumessa häneen vähitellen palasi takaisin tajunta, hän näki uudelleen joen rannat, vanhat puuruuhkat, lehdettömät haavat ja taivaan. Juoksu oli tehnyt hänelle hyvää. Vapiseminen oli kokonaan lakannut. Kentiespä jalat juostessa sulaisivat ja joka tapauksessa hän pääsisi leirille poikien luokse, jos hän vain jatkaisi juoksemista tarpeeksi kauan. Epäilemättä hän menettäisi muutamia sormia ja varpaita ja osan kasvojaan, mutta kun hän saapuisi perille, niin pojat pitäisivät hänestä huolta ja pelastaisivat hänestä loput. Mutta samalla oli hän kuitenkin varma, ettei hän milloinkaan saapuisi toisten poikien leiripaikalle. Sinne oli liian pitkä matka, paleltuminen oli päässyt liian pitkälle ja pian makaisi hän jäykkänä ja kylmänä. Hän koetti kuitenkin tunkea tämän ajatuksen luotaan ja tukahduttaa sen. Joskus se kuitenkin aina pujahti voimakkaasti esille, mutta hän koetti kiinnittää ajatuksensa muihin asioihin.

Hänestä oli kummallista, että hän laisinkaan saattoi juosta, vaikka jalat olivat niin jäätyneet, ettei hän ensinkään tuntenut niiden koskettaessa maata. Hänestä tuntui, ikäänkuin olisi hän leijaillut maan pinnan yläpuolella kokonaan irti siitä. Joskus maailmassa hän oli nähnyt siivekkään Merkuriuksen kuvan ja hänen mieleensä tuli ajatus, mahtoikohan Merkuriuksesta ilmassa liitäessään tuntua samanlaiselta kuin hänestä nyt.

Hänen suunnitelmassaan juosta aina leirille saakka oli yksi heikko kohta: häneltä puuttui siihen tarvittavat voimat ja kestävyys. Vähänväliä hän kompasteli ja lopuksi lankesi, nousi pystyyn ja kaatui uudelleen. Yrittäessään nousta uudelleen hän ei enää päässytäkään. Hän päätti levähtää istuen ja sitten hän jatkaisi matkaa vain kävellen. Istuessaan ja hengityksen tasaantuessa hän huomasi, että hänen oli aivan lämmin ja hyvä olla. Häntä ei värisyttänyt ja tuntui siltä, kuin olisi hänen rintaansa ja ruumiiseensa valahtanut jotain hehkuvan lämmintä. Ja kuitenkin ei hänen nenässään ja poskissaan ollut vähääkään tuntoa hänen niitä koskettaessaan. Juoksemalla hän ei voisi saada niitä sulamaan, ei niitä eikä liioin käsiä ja jalkojakaan. Sitten hänelle välähti mieleen, että hänen ruumiinsa jäätyneiden osien täytyi laajeta. Hän koetti tukahduttaa tämän ajatuksen, unohtaa sen, ajatella jotain muuta. Hän tiesi, minkä kauhuntunteen se aiheuttaisi, ja kauhua hän pelkäsi etukäteen. Mutta ajatus kohosi esiin yhä selvempänä ja voimakkaampana, kunnes hän näki mielessään koko ruumiinsa jäätyneenä. Se oli liikaa ja toisen kerran hän karkasi juoksuun. Kerran hän hiljensi juoksun kävelyksi, mutta ajatus jäätyneen edistymisestä pakoitti hänet uudelleen juoksuun.

Ja koko ajan juoksi koira miehen kantapäillä. Kun hän toisen kerran kaatui, niin se asettui istumaan häntä vastapäätä kiertäen hännän etukäpälien ympärille ja tarkastaen miestä ihmettelevän, innokkaan ja kehoittavan näköisenä. Koiran lämmin ja turvallinen olo ärsytti häntä ja hän ärjyi ja kiroili koiralle, kunnes se nöyrän pyytävänä painoi päänsä alas korvat supussa. Tällöin alkoi miestä uudelleen värisyttää. Pakkasta vastaan käyty taistelu oli kääntymässä tappioksi. Kylmyys hiipi joka puolelta hänen ruumiiseensa. Taaskin hän yritti juosta, mutta jo sadan jalan päässä hän horjahti kaatuen pitkin pituuttaan. Se oli viimeinen kauhunpuuska. Hengähdettyään ja saatuaan takaisin malttinsa hän alkoi vakavasti ajatella, että kuolema on otettava vastaan arvokkaasti. Eivät hänen ajatuksensa kuitenkaan kulkeneet juuri tätä latua. Pääsisältönä niissä oli, että hän oli esiintynyt narrimaisesti juostessaan tarkoituksettomasti kuin päätön kana. Joka tapauksessa hän paleltuisi ja yhtä hyvin hän voisi kuolla, niinkuin miehen sopii. Kun hän näin oli jälleen saavuttanut mielenrauhan, alkoivat hänessä ilmaantua ensimmäiset nukuttamisen merkit. Hyvä ajatus, hän mielti, vaipua unessa kuolemaan. Ei paleltuminen sittenkään ole niin kamalaa, kuin yleensä luullaan. On paljon kauheampiakin kuolemistapoja.

Hän kuvitteli mielessään, miten pojat löytäisivät hänen ruumiinsa seuraavana päivänä. Äkkiä hän näki itsensä heidän joukossaan kulkemassa tietä pitkin etsimässä omaa ruumistaan. Ja yhä toisten mukana hän kääntyi tienmutkasta ja löysi ruumiinsa lumesta makaamasta. Siinä seisoessaan hän tarkasteli itseään kuin vierasta. Oli totisesti pakkaneen, hän ajatteli. Kun hän pääsee takaisin Yhdysvaltoihin, niin hän kertoo sikäläisille, mitä oikea pakkaneen on. Sitten kuva muuttui. Hän näki Sulphur Creekin kertojavanhuksen. Kuva oli hyvin selvä, vanhus lämpöisessä ja mukavassa olossaan imien piippuaan.

"Olitte oikeassa, vanhus, kyllä Te olitte oikeassa", mumisi mies Sulphur Creekin kertojalle.

Sitten mies nukkui. Uni tuntui hänestä hyvin hyvältä, paremmalta kuin milloinkaan ennen. Koira istui odotellen. Lyhyt päivä alkoi muuttua pitkäksi, hitaasti synkkeneväksi hämäräksi. Tulenteosta ei ollut merkkiäkään ja lisäksi ei koira muistanut nähneensä tällaista miestä, joka istui lumessa laittamatta nuotiota. Hämärän pimetessä sai tulen kaipaus eläimen valtaansa ja levottomasti nostellen etukäpäliään se vingahti hiljaa heti senjälkeen painaen korvansa luimuun odottaen miehen ärjäisevän. Mutta mies vain ei hiiskahtanutkaan. Lopulta koira alkoi vinkua äänekkäästi. Sitten se ryömi aivan lähelle miestä ja tunsu kuoleman läsnäolon. Koiran karvat nousivat pystyyn ja se perääntyi. Vähän aikaa se viivähti vielä ulvoen tähdille, jotka kirkkaasti tuikkivat pakkastaivaalla. Sitten se kääntyi lähtien kulkemaan leiriä kohti, missä se tiesi löytävänsä toisia ruuanantajia ja nuotionlaittajia.

## **VANHAIN MIESTEN LIITTO**

Kasarmissa tutkittiin hengenrikoksesta syytettyä miestä. Hän oli vanha, alkuasukas, kotoisin Whitefish Riveriltä, joka yhtyy Yukoniin Le Barge-järven alapuolella. Koko Dawson oli kuohuksissa tapauksen johdosta, samoin Yukonin varrella asuvat tuhannen mailin alueella jokea ylös ja alas. Maat ja meret ryöstävillä anglosakseilla on ollut tapana lukea lakia vallottamilleen kansoille. Usein tämä laki on ankara, mutta Imberin jutussa se aivan ilmeisesti oli riittämätön ja lempeä. Matemaattisesti asiaa ajatellen ei hänelle olisi voitukaan määrätä oikeudenmukaista tuomiota, jo ennakoita oltiin selvillä, mikä rangaistus tulisi olemaan! siitä ei ollut epäilystäkään; mutta vaikka se oli kuolema, Imberillä oli vain yksi elämä, kun hänen olisi tullut sovittaa kymmeniä.

Hänen kätensä olivat tosiaankin tahratut niin monen verellä, ettei hänen tekemiään murhia voitu tarkalleen laskeakaan. Levähtäessään taivallusmatkoillaan tahi tulipesän ääressä loikoillessaan tekivät

miehet piippua poltellen summittaislaskelmia siitä, montako oli saanut surmansa hänen kättensä kautta. Nämä onnettomat murhatut olivat olleet valkoisia miehiä, valkoisia kaikki järjestään. Heidät oli surmattu yksitellen, parittain ja joukoittain. Niin tarkoituksettomilta ja mielivaltaisilta olivat nämä murhat tuntuneet, että ne olivat olleet kauan arvotuksena ratsupoliisikunnalle jo kapteenien aikana ja myöhemminkin, kun maa täytti siihen kohdistetut toiveet ja kuvernööri tuli Kanadasta perimään maksun sen hyvinvoinnista.

Mutta vieläkin salaperäisempi oli Imberin tulo Dawsoniin tunnustamaan tekonsa. Se tapahtui loppukeväästä, kun Yukon raivoissaan kiehui ja möyrysi jääpeitteensä alla. Vanha intiaani kiipesi vaivaloisesti jokitieltä ylös jyrkkää rinnettä ja seisoi tuijottaen pääkadulle. Miehet, jotka olivat nähneet hänen tulonsa, olivat panneet merkille, että hän oli heikko ja raihnas ja että hän horjuen käveli lähellä olevalle hirsikoolle ja istuutui. Hän istui siinä koko päivän tuijottaen suoraan eteensä valkoisiin miehiin, jotka keskeytymättömänä virtana vyöryivät ohitse. Monen pää kääntyi uteliaana sivulle kohdatakseensa hänen katseensa, ja monta kysymystä tehtiin vanhan, omituisen siwashin suhteen. Lukemattomat miehet muistelivat jälkepäin, miten hänen ainutlaatuinen ulkomuotonsa oli hämmästyttänyt heitä, ja he aina sittemmin kerskasivat siitä, että he niin nopeasti saattoivat huomata sen, mikä oli epätavallista.

Mutta Dickensenistä, Pikku-Dickensenistä, sattui tulemaan tapauksen sankari. Pikku-Dickensen oli tullut maahan mukanaan suuret haaveet ja taskullinen rahaa, mutta rahojen keralla häipyivät haaveetkin, ja ansaitakseen Valtoihin paluun hinnan hän oli ryhtynyt kirjanpitäjäksi Holbrook & Masonin välitysliikkeeseen. Vastapäätä Holbrook & Masonin konttoria oli hirsiruuhka, jolla Imber istui. Dickensen katsahti ulos ikkunasta aamiaiselle mennessään; kun hän tuli takaisin, katsahti hän taasen ulos, ja vanha siwash oli yhä paikoillaan.

Dickensen vilkaisi vähänväliä ulos ja myöhemmin hänkin ylpeili nopeasta huomiokyvystään. Hän oli romantillisuuteen taipuva pikku mies ja hän vertasi liikkumatonta vanhaa pakanaa siwash-heimon suojelushenkeen, joka tynnenä tuijotti maahan hyökkäävien saksilaisten joukkoihin. Tunnit kuluiivat, mutta Imber ei muuttanut asentoaan, ei liikuttanut lihastakaan. Dickensenin mieleen juolahti eräs mies, joka oli istunut reessä vilkasliikkeisellä valtakadulla. Ohikulkijat olivat otaksuneet miehen lepäävän, mutta myöhemmin, kun joku oli koskettanut häntä, he huomasivat hänen olevan jäykän ja kylmän. Hän oli paleltunut kuoliaaksi keskellä eloisaa katua. Jotta hänet olisi voitu suoristaa kirstuun, oli heidän täytynyt sulatella häntä tulen ääressä. Dickenseniä puistatti muistellessaan.

Myöhemmin Dickensen meni ulos käytävälle polttelemaan sikaaria ja vilvottelemaan; hetkisen kuluttua Emily Travis osui paikalle. Emily Travis oli harvinaisen siro ja hienopiirteinen ja, olipa hän Lontoossa tahi Klondike'issa, hän pukeutui, niinkuin miljoonia omistavan kaivosinsinöörin tyttären soveltuikin. Pikku-Dickensen asetti sikarinsa sopivalle ikkunalaudalle, josta hän saattoi sen jälleen mukavasti löytää, ja nosti hattuaan.

He rupattelivat kymmenisen minuuttia, kun Emily Travis katsoessaan yli Dickensenin olan äkkiä huudahti pelästyneenä. Dickensen kääntyi nähdäkseen ja pelästyi myöskin. Imber oli tullut yli kadun ja seiso heidän takanaan raihnaisen ja nälkiintyneen varjon tapaisena, katse naulattuna tyttöön.

"Mitä tahdotte?" Pikku-Dickensen kysyi väristen rohkeudesta.

Imber naurahti ja astui Emily Travisin luo. Hän tarkasteli tyttöä terävästi ja huolellisesti - joka-ainoata neliötuumaa hänessä. Erikoisesti näytti häntä huvittavan tämän silkinhienot, ruskeat hiukset ja poskien pehmeä, monivivahteinen väri, joka oli kuin perhosen siiven untuvainen loisto. Imber käyskeli hänen ympärillään silmissään sama arvostelun ilme kuin miehellä, joka tutkii hevosen ruumiinmuotoa tahi veneen rakennustapaa. Siinä hänen kävellessään osui tytön vaaleanpunerva korvannipukka hänen silmänsä ja länteen laskevan auringon väliin, ja hän pysähtyi katsomaan tarkemmin sen ruusunhohteista läpikuultavuutta. Sitten tuli jälleen kasvojen vuoro. Imber katsoi kauan tarkasti hänen sinisiin silmiinsä. Hän naurahti ja tarttui tytön hauislihakseen. Toisella kädellään hän kohotti kyynärvartta ja siten koukisti käsivarren. Pettymys ja ihmettely kuvastuivat hänen kasvoistaan, ja hän hellitti käden päästään halveksuvan äänen. Sitten hän mutisi jotakin kurkkuäänellä, käänsi selkensä tyttöön päin ja ryhtyi puhumaan Dickensenille.

Dickensen ei ymmärtänyt hänen puhettaan, ja Emily Travis nauroi. Imber kääntyi milloin toisen, milloin toisen puoleen, otsa rypyssä, mutta molemmat ravistivat päätänsä. Hän oli jo aikeissa lähteä, kun Emily Travis huusi:

"Oh, Jimmy! Tule!"

Jimmy tuli kadun toiselta puolelta. Hän oli suuri, roteva intiaani, joka oli puettu yleiseksi käyneeseen valkoisen miehen tapaan, päässään El Dorado-kuninkaan *sombrero*. Hän puhui Imberin kanssa päästään katkonaisia, tunkevia kurkkuääniä. Jimmy oli kotoisin Sitkasta ja vain auttavasti taisi

sisämaanmurteita.

"Hän Whitefish-mies", sanoi Jimmy Emily Travisille. "En osaa puhua paljon. Tahtoo nähdä valkoinen päämies."

"Kuvernööriä", ehätti Dickensen.

Jimmy puhui edelleen Whitefish-miehen kanssa ja synkistyi ja joutui hämmästyksiin.

"Luulen, hän tahtoo kapteeni Alexander," selitti Jimmy. "Hän sanoo tapanut valkoinen mies, valkoinen nainen, valkoinen poika, paljon tapanut valkoisia. Hän tahtoo kuolla."

"Luullakseni heikkomielinen," arveli Dickensen.

"Mikä se on?" kysyi Jimmy.

Dickensen osotti kuvannollisesti päätään ja teki sormellaan kierreliikkeen.

"Voi olla, voi olla," myönteli Jimmy kääntyen Imberiin, joka yhä vaati nähdä valkoisten päämiestä.

Paikalle sattui tulemaan ratsupoliisi, (joka Klondike'issa ei kylläkään liikkunut ratsain) ja kuuli Imberin toistavan pyyntönsä. Poliisi oli komea nuorukainen, leveäharteinen, leveärintainen, jalat sopusuhtaiset ja hajallaan. Vaikka Imber oli kookas, oli tämä puolta päätä häntä pitempi. Silmät olivat kylmät, harmaat ja vakavat, ja hänen käytöksessään saattoi havaita rodun ja mainehikkaan menneisyyden aiheuttamaa luottamusta voimaan. Hänen komeata miehekkyyttään vain lisäsi aito poikamaisuus — poikahan hän vielä olikin —, ja hänen sileä poskensa punastui yhtä herkästi kuin konsanaan nuoren neidon.

Imberin huomio kiintyi heti häneen. Hänen silmänsä salamoivat, kun hän huomasi miekaniskusta aiheutuneen arven hänen poskellaan. Hyväillen kuihtuneella kädellään nuorukaisen jalan paisuvia lihaksia löi hän nystysillään tämän leveätä rintaa ja puristeli ja paineli paksua lihaspeitettä, joka oli kuin panssari hänen hartioillaan. Joukkoa olivat lisänneet uteliaat ohikulkijat — rehdit kullankaivajat, vuori- ja rajaseutujen miehet, pitkäjalkaisten ja leveäharteisten rotujen pojat. Imber katseli vuoroonsa kutakin ja puheli sitten ääneensä Whitefish-kielellä.

"Mitä hän sanoi?" Dickensen uteli.

"Hän sanoo, he kaikki ovat samoja miehiä kuin tuo poliisi," tulkitsi Jimmy.

Pikku Dickensen oli pienikasvuinen ja neiti Travisin vuoksi häntä harmitti, että oli tullut kysyneeksi.

Poliisikin tuntui olevan hämillään hänen puolestaan ja ryhtyi selvittämään asiaa. "Luulen, että hänen puheessaan on joku määrä tottakin. Vien hänet kapteenin luo tutkittavaksi. Käske hänen tulla mukani, Jimmy."

Jimmy taasen päästi muutamia katkonaisia kurkkuäänteitä, ja Imber murahti ja näytti tyytyväiseltä.

"Mutta kysy häneltä, Jimmy, mitä hän sanoi ja tarkotti tarttuessaan käsivarteeni."

Emily Travis teki tämän kysymyksen. Jimmy käänsi sen ja sai vastauksen.

"Hän sanoo, te ette pelkää," Jimmy selitti.

Emily Travis hymyili tyytyväisenä.

"Hän sanoo, te ette *skookum*, ei vahva, kovin pehmeä kuin pieni lapsi. Hän voisi käsillä musertaa teidät palasiksi. Hänestä omituista, kovin merkillistä, kun te voitte olla niin suurten, niin vahvojen miesten äiti kuin tuo poliisi."

Emily Travis ei kääntänyt katsettaan eikä hämmentynyt, vaikka hänen poskilleen kohosi tulipunainen väri. Pikku Dickensen punastui ja joutui vallan hämilleen. Poikamaisen poliisinkin posket loistivat punaisina.

"Tulkaa," virkkoi hän lyhyesti ja raivasi hartioillaan tien joukon lävitse.

Siten Imber joutui kasarmiin, jossa hän teki vapaaehtoisesti täydellisen tunnustuksen ja jonka alueelta hän ei enää milloinkaan astunut ulos.

Imber näytti sangen rasittuneelta. Toivottomuuden ja iän aiheuttama väsymys kuvastui hänen kasvoistaan. Hänen hartiansa riippuivat masentuneina, ja hänen silmänsä olivat ilmeettömät. Hänen

tukkansa oli alkuaan ollut valkoinen, mutta aurinko ja säät olivat polttaneet ja kuluttaneet sen niin, että se valui alas velttona, elottomana ja värittömänä. Häntä ei vähintäkään liikuttanut se, mitä ympärillä tapahtui. Oikeussali oli ääriään myöten täynnä kullankaivajia ja taivaltajia. Heidän matala äänensorinansa oli uhkaava, se sointui Imberistä kuin merenkuohu taittuessaan kumisten rannan onkaloihin.

Hän istui lähellä ikkunaa, ja hänen ilmeettömät silmänsä kohdistuivat silloin tällöin kolkkoon näkyyn, joka tarjoutui ulkona. Taivas oli pilvien peitossa sateen valuessa harmaana usvana. Yukon oli tulvillaan. Jää oli mennyt menojaan, ja joki nousi kaupungin kaduille saakka. Edestakaisin pääkatua liikkui kanootteja ja sauvottavia veneitä kuljettaen ihmisiä, joiden aika ei riittänyt lepoon. Usein hän näki näiden veneiden kääntyvän pääkadulta tulvan peittämälle, neliönmuotoiselle alueelle, joka oli kasarmin paraatikenttänä. Toisinaan ne katosivat aivan hänen alapuolelleen, ja hän kuuli niiden kolhiutuvan seinähirsistä vasten, niiden käyttäjien kiiwetessä sisään ikkunasta. Sitten kuului miten vesi roiskui miesten jaloissa heidän kahlatessaan alemmissa huoneissa ja portaissa. Sen jälkeen he ilmestyivät ovelle hattu kädessä, vedenpitävät saappaat valuvina, ja liittyivät odottajain joukkoon.

Samalla kun he keskittivät katseensa Imberiin nauttien säälimättä jo edeltäkäsien rangaistuksesta, jonka hän oli kärsivä, hän puolestaan katseli heitä vaipuen aatoksiin. Hän mietti tapojaan ja heidän lakiaan, joka ei milloinkaan levännyt, vaan kulki eteenpäin lakkaamatta, hyvinä aikoina ja huonoina, tulvan noustessa ja nälän vallitessa, sekasorron, kauhun ja kuoleman uhatessa, ja joka tulisi edelleenkin, niin hänestä tuntui, jatkamaan kulkuaan järkkymättömänä aikojen loppuun saakka.

Eräs mies koputti kiivaasti pöytään, keskustelu aleni heti, tuli hiljaista. Imber silmäili miestä. Hänellä näytti olevan arvovaltaa, mutta kuitenkin Imber ymmärsi, että jalo-otsainen mies, joka istui taaempana pöydän ääressä, oli heidän kaikkien päällikkönsä, senkin miehen, joka oli koputtanut. Muuan kolmas, saman pöydän ääressä istuva nousi seisaalleen ja alkoi lukea monista ohuista paperiarkeista. Joka arkin alussa hän selvitteli kurkkuaan ja lopussa kostutti sormiaan. Imber ei ymmärtänyt hänen puhettaan, mutta muut ymmärsivät, ja hän huomasi, että se saattoi heidät vihaisiksi. Toisinaan se saattoi heidät kokonaan raivoon ja kerran eräs kirosi lyhyin, purevin ja terävin sanoin, kunnes yksi pöydän ääressä istujista uudelleen koputti hänet vaikenemaan.

Loppumattoman kauan kesti miehen lukeminen. Hänen yksitoikkoinen, laulava äänensä nukutti Imberia, ja hän oli syvässä unessa, kun mies pääsi loppuun. Jonkun ääni puhui hänelle hänen omalla Whitefish-kielellään, ja hän heräsi ja katsoi hämmästyttämättä sisarenpoikansa kasvoja. Hän oli nuori mies, joka vuosia sitten oli siirtynyt elämään valkoisten kanssa.

"Et taida tuntea minua," sanoi hän tervehdykseksi.

"Enkä," vastasi Imber. "Sinä olet Howkan, joka lähdit pois. Äitisi on kuollut."

"Hän olikin vanha vaimo," vastasi Howkan. Mutta Imber ei kuullut, ja Howkan herätti hänet tarttumalla hänen olkapäähänsä.

"Minä sanon sinulle, mitä mies on puhunut. Se on selonteko häiriöistä, jotka sinä olet aiheuttanut ja jotka olet tunnustanut hulluudessasi kapteeni Alexanderille. Sinä ymmärrät ja sanot, onko se tosipuhetta vai eikö. Määräys on sellainen."

Howkan oli joutunut lähetystyöntekijäin keskuuteen ja oli näiltä oppinut luku- ja kirjojutustaidon. Käsissään oli hänellä useita ohuita arkkeja, joista mies oli lukenut. Kun Imber oli tehnyt tunnustuksensa Jimmyn välityksellä kapteeni Alexanderille, oli eräs kirjuri pannut sen paperille. Howkan alkoi lukea. Imber kuunteli hetkisen; sitten ihmetys sai hänet valtoihinsa, ja hän keskeytti äkkiä:

"Tuohan on minun omaa puhettani. Vaikka korvasi eivät ole sitä kuulleet, kuitenkin se tulee sinun huuliltasi."

Howkan myhäili tuntien arvonsa. Hänen tukkansa oli keskeltä kammattu jakaukselle. "Näetkös, se tulee paperista, oi Imber. Eivät korvani ole sitä milloinkaan kuulleet. Se tulee paperista, silmien kautta päähän, huulieni kautta sinulle. Niin se tulee."

"Niinkö se tulee? Onko se tuolla paperilla?" Imber kuiskasi pelästyneen näköisenä rypistellessään paperia sormissaan ja tuijottaessaan sille piirrettyä kirjoitusta. "Se on suuri taika, Howkan, sinä olet noita mies."

"Se ei ole mitään, se ei ole mitään," vastasi nuori mies välinpitämättömänä ja ylpeänä. Hän luki umpimähkään asiapaperista: *"Sinä vuonna ennen jäiden lähtöä tuli vanha mies ja poika, joka ontui toista jalkaansa. Heidätkin minä surmasin, ja vanha mies huusi kovasti —"*

"Se on totta," Imber keskeytti henkeään pidättäen. "Hän huusi kovasti eikä tahtonut kuolla pitkään

aikaan. Mutta kuinka sinä sen tiedät, Howkan? Kertoiko ehkä valkoisten päämies? Ei kukaan nähnyt minua, ja ainoastaan hänelle olen sen sanonut."

Howkan pudisti päätään kärsimättömänä. "Enkö ole jo sanonut sinulle, että se on paperilla, sinä hullu?"

Imber tuijotti tarkasti paperilla oleviin mustepiirtoihin. "Niinkuin metsämies katsoo lumeen ja sanoo: 'Tästä on aivan eilispäivänä kulkenut kaniini; tämän pajupensaan ääreen se pysähtyi kuuntelemaan; se kuuli jotakin ja pelkäsi; tästä se on jälleen kulkenut eteenpäin; tästä se meni suurella nopeudella tehden pitkiä loikkauksia; tästä vielä nopeammin ja hypäten vieläkin pitempään tuli ilves; tästä, jossa kynnet ovat painuneet syvälle lumeen, ilves teki sangen pitkän loikkauksen; tässä se tuli maahan allaan kiemurteleva kaniini; tästä kulki ilves yksinään matkaansa; kaniinia ei enää ole' — niinkuin metsämies katsoo lumen merkkeihin ja sanoo niin ja niin, niin sinäkin katsot paperille ja sanot, että niin ja niin on vanha Imber tehnyt?"

"Juuri niin," vastasi Howkan. "Mutta nyt kuuntele ja hillitse akkamaista kieltäsi, kunnes sinua pyydetään puhumaan."

Sen jälkeen Howkan luki pitkän aikaa hänelle hänen tunnustustaan, ja Imber oli mietteissään ja vaihi. Lopuksi hän virkkoi:

"Se on minun puhettani ja totta, mutta olen käynyt vanhaksi, Howkan, ja mieleeni muistuu unohtuneita asioita, jotka tuon päällikön olisi hyvä tietää. Ensiksi, Sce Mountains-vuorten ylitse tuli mies, jolla oli taidokkaasti tehtyjä ansoja. Hän etsi Whitefish-joen majavia. Hänet surmasin. Ja kauan sitten tuli kolme miestä etsimään Whitefishin kultaa. Myös heidät surmasin ja jätin ahmojen raadeltaviksi. Ja Five Fingersin luona tapasin miehen, jolla oli lautta ja paljon muonaa."

Hetkinä, joiksi Imber vaiken palauttaakseen asioita muistiinsa, Howkan käänsi, ja kirjuri merkitsi sen paperille. Oikeussali kuunteli tyrmistyneenä jokaista uutta kaunistelematonta murhenäytelmäkohtausta, kunnes Imber kertoi eräästä punatukkaisesta miehestä, joka katsoi ristiin ja jonka hän oli surmannut huomattavan pitkän välimatkan päästä.

"Helvetti", huudahti eräs etumaisten joukossa seisova mies. Hän lausui sen sydämensä pohjasta ja surun valtaamana. Hänkin oli punatukkainen. "Helvetti", toisti hän. "Hän oli veljeni Bill". Säännöllisten väliaikojen päästä niin kauan kuin istunto kesti kuului tuo juhlallinen: "Helvetti". Toverit eivät estäneet häntä, eikä pöydän ääressä istuva mies koputtanut järjestykseen.

Imberin pää nuokkui jälleen, ja silmät saivat tylsän ilmeen, ikäänkuin ne olisi peitetty maailmalta. Hän uneksi nuoruuden määrätöntä turhuutta tavalla, jonka vain ikä suo.

Hetken kuluttua Howkan jälleen herätti hänet sanoen:

"Nouse, oi Imber! On määrätty, että sinun tulee kertoa miksi saatoit aikaan nämä häiriöt ja murhasit nämä ihmiset ja lopuksi vaelsit tänne etsimään Lakia."

Imber nousi seisaalleen vaivaloisesti ja keinui edestakaisin. Hän alkoi puhua matalalla, hiukan kumealla äänellä, mutta Howkanin ääni keskeytti hänet.

"Tämä vanha mies on kirottu hullu", hän sanoi englanninkielellä jalo-otsaiselle miehelle. "Hänen puheensa on sekavaa ja lapsellista."

"Me kuitenkin tahdomme kuulla hänen lapsellista puhettaan", sanoi jalo-otsainen mies. "Ja me tahdomme kuulla sen sana sanalta sellaisena, kuin hän sen puhuu. Ymmärrätekö?"

Howkan ymmärsi, ja Imberin silmät salamoivat, sillä hän oli huomannut kohtauksen sisarenpoikansa ja arvovaltaisen miehen välillä. Sitten alkoi kertomus, pronssinvärisen isänmaanystävän sankarirunoelma, joka ansaitsisi tulla pronssiin valetuksi muistoksi jälkipolville. Joukko kävi omituisen hiljaiseksi, ja jalo-otsainen tuomari nojasi päätään käteensä ja punnitsi omaa sieluaan ja rotunsa sielua. Kuului ainoastaan Imberin matala puhe, jota vuorotti tulkin kimeä ääni, ja silloin tällöin kajahti punatukan ihmettelevä ja mieltävä "helvetti".

"Olen Imber ja kuulun Whitefish-kansaan." Niin kuului Howkanin tulkinta. Howkan joutui entisen raakalaisuutensa valtaan ja kadotti lähetykskasvatuksensa ja pintapuolisen sivistyksensä kuullessaan Imberin kertomuksen metsäläisöinnun. "Isäni oli Otsbaok, vahva mies. Maa oli lämmin auringonpaisteesta ja ilosta ollessani poika. Kansa ei halunnut mitään vierasta, ei kuunnellut outoja ääniä; heidän isänsä tavat olivat heidänkin tapojaan. Naiset miellyttivät nuoria miehiä, ja nuoret miehet silmäilivät heihin tyytyväisinä. Lapset riippuivat naisten rinnoilla, ja naiset olivat leveälanteisia heimon lisäyksestä. Silloin miehet olivat miehiä. Rauhan ja kylläisyyden, sodan ja nälän vallitessa he

olivat miehiä.

"Silloin oli vesissä enemmän kaloja kuin nykyään ja enemmän riistaa metsissä. Koiramme olivat susia, niitä peitti paksu turkki, ja ne olivat kestäviä pakkasta ja rajusäätä vastaan. Ja niinkuin koiramme olimme mekin kestäviä pakkasta ja säätä vastaan. Kun Pelly-heimo tuli maahamme, me surmasimme heitä ja he meitä. Sillä me Whitefish-heimoon kuuluvat olimme miehiä, ja meidän isämme ja isoisämme olivat taistelleet Pelly-heimoa vastaan ja määränneet maan rajan.

"Niinkuin sanoin, olimme kestäviä kuten koirammekin. Mutta eräänä päivänä tuli ensimmäinen valkoinen mies. Hän ryömi kättensä ja polviensa varassa lumessa näin. Hän oli kovin laiha: luut olivat terävinä pingottuneen nahan alla. Emme olleet tietäneet, että sellaisia miehiä oli olemassa, ja ihmettelimme, mistä heimosta ja maasta hän saattoi olla. Hän oli heikko, kovin heikko kuin pieni lapsi. Siksi me soimme hänelle paikan tulen ääressä ja lämpimät turkit hänen nukkuakseen, ja ruokimme häntä, niinkuin pientä lasta ruokitaan.

"Hänellä oli mukanaan koira, yhtä suuri kuin kolme meidän koiraamme ja sangen heikko. Tämän koiran karva oli lyhyttä eikä se lämmittänyt; ja häntä oli jäänyt niin, että sen pää putosi pois. Tätä omituista koiraamme me ruokimme ja annoimme sen nukkua tulen ääressä ja ajoimme pois omat koiramme, jotka olisivat tappaneet sen. Hirvenlihasta ja kuivasta lohesta saivat mies ja koira voimansa takaisin; voima teki heistä suuria ja pelottomia. Mies puhui äänekkäästi ja nauroi vanhoille miehille ja katseli röyhkeästi tyttöihin. Koira tappeli meidän koiriamme vastaan ja huolimatta lyhyestä karvastaan ja pehmeystään se tappoi niitä kolme yhtenä ainoana päivänä.

"Kun pyysimme tietoja hänen kansastaan, sanoi hän: 'Minulla on paljon veljiä', ja nauroi paha-aennustavasti. Kun hän oli täysin voimissaan, lähti hän pois, ja hänen kanssaan lähti Noda, päällikön tytär. Sen jälkeen sai eräs koiristamme pentuja. Emme milloinkaan olleet nähneet sellaista koirarotua — suuripäistä, leveäleukaista, lyhytkarvaista, avutonta. Muistan hyvin isäni, Otsbaokin, vahvan miehen. Hänen kasvonsa synkistyivät nähdessään sellaisen avuttomuuden, ja hän otti kiven, näin, näin, eikä enää ollut avuttomuutta. Kahden kesän kuluttua Noda tuli takaisin kainalossaan poikalapsi.

"Se oli alkuna. Tuli toinen valkoinen mies lyhytkarvaisine koirineen, jotka hän jätti meille lähtiessään. Mutta hänen mukanaan meni kuusi vahvinta koiraamme, joista hän oli antanut korvaukseksi Koo-So-Teelle, äitini veljelle, ihmeellisen pistoolin, joka laukesi kuusi kertaa perätysten sangen nopeasti. Pistoolin vuoksi Koo-So-Tee paisui mahtavaksi ja nauroi meidän jousiamme ja nuoliamme. 'Naisten kapineita', sanoi hän niistä ja meni paljasnaamaista harmaata karhua vastaan pistooli kädessään. Tiedätte, ettei ole hyvä ahdistella harmaatarhua pistoolilla, mutta miten me olisimme ymmärtäneet sen? Miten olisi Koo-So-Tee sen ymmärtänyt? Niin hän meni karhua vastaan, sangen urheana, ja laukaisi pistoolin nopeasti kuusi kertaa; mutta karhu murahti ja murskasi hänen rintansa kuin munankuoren, ja Koo-So-Teen aivot valuiivat maahan niinkuin hunaja mehiläisten pesästä. Hän oli ollut mainio metsämies, eikä nyt ollut ketään tuomassa ravintoa hänen *squaw'lleen* ja lapsilleen. Mieleemme täyttyi katkeruudella, ja me sanoimme: 'Se, mikä on hyvää valkoisille miehille, ei sovellu meille.' Ja se on totta. Valkoisia miehiä on paljon, ja he ovat lihavia, mutta heidän tapojaan seuraten me käymme harvalukuisiksi ja laihoiksi.

"Tuli kolmas valkoinen mies mukanaan suuret määrät kaikenlaisia ihmeellisiä ruokia ja kapineita. Kaksikymmentä vahvinta koiraamme hän meiltä osti. Jaellen lahjoja ja suuria lupauksia sai hän mukaansa kymmenen nuorta metsästäjäämme retkelle, jonka päämäärää kukaan ei tietänyt. Huhutaan, että he olisivat kuolleet Sce Mountains-vuorten lumeen tahi Hiljaisuuden kukkuloille, jotka ovat maan rajan ulkopuolella ja joilla ei kukaan ole käynyt. Miten asianlaita lieneekin, koiria ja nuoria miehiä ei enää nähty milloinkaan.

"Vuodet toivat mukanaan lisää valkoisia miehiä, ja aina he maksuilla ja lahjoilla saivat nuoria miehiä mukaansa. Toisinaan nuoret miehet palasivat kertoen kummia juttuja vaaroista ja vaivoista maassa, joka oli Pelly-heimon alueen takana, ja toisinaan he eivät palanneet. Mutta me sanoimme: 'Jos valkoiset miehet eivät pelkää kadottaa elämänsä, johtuu se siitä, että heitä on paljon, monta elämää; mutta me Whitefish-kansa olemme vähälukuinen, eivätkä nuoret miehet saa enää lähteä pois! Mutta nuoret miehet kuitenkin menivät; nuoret naisetkin menivät; ja me olimme sangen vihaisia.'

"On totta kylläkin, että söimme jauhoja ja suolattua sianlihaa ja joimme teetä, joka oli sangen virkistävää; mutta kun emme saaneet teetä, tuntui se ikävältä, ja tulimme harvapuheisiksi ja pikavihaisiksi. Niin aloimme kaivata tavaroita, joita valkoiset miehet kauppasivat. Kauppa, kauppa, aina vain kauppa! Eräänäkin talvena möimme lihavaramme kelloihin, jotka eivät käyneet ja joiden vieterit olivat katkenneet, ja viiloihin, jotka oli kulutettu sileiksi, ja pistooleihin, joissa ei ollut patruunia ja jotka olivat arvottomia. Ja sitten tuli nälkä, ja me olimme ilman lihaa, ja puolisen sataa ihmistä kuoli keväeseen mennessä.'

"Nyt olemme tulleet heikoiksi," sanoimme, "ja Pelly-heimo voi hyökätä kimppuumme, ja rajamme muutetaan." Mutta Pelly-heimon oli käynyt kuten meidänkin, ja he olivat liian heikkoja hyökätäkseen kimppuumme.

"Isäni Otsbaok, vahva mies, oli jo vanha ja sangen viisas. Hän puhui päällikölle: 'Katso, koiramme ovat arvottomia. Ne eivät enää ole paksuturkkisia ja vahvoja, vaan kuolevat pakkaseen ja valjaisiin. Menkäämme kylään tappamaan ne, ainoastaan susimaiset jättäkäämme eloon ja sitokaamme ne yöksi ulos, jotta ne voisivat parittua metsän villien susien kanssa. Siten saamme jälleen lämminkarvaisia ja vahvoja koiria.'

"Hänen sanojaan kuunneltiin, ja me, Whitefish-heimo, tulimme tunnetuiksi koiristamme, jotka olivat maan paraat. Mutta itsemme vuoksi ei meitä tunnettu. Parhaat nuoret miehemme ja naisemme olivat menneet menojaan taivaltamaan ja sauvomaan kaukaisiin seutuihin. Nuoret naiset tulivat takaisin vanhoina ja murtuneina, kuten Nodakin oli tullut, tahikka eivät tulleet lainkaan. Nuoret miehet tulivat takaisin istuakseen tuliemme ääressä jonkun aikaa. He olivat täynnä pahoja puheita ja huonoja tapoja, he joivat pahoja juomia ja pelasivat yöt päivät; heidän mielensä oli rauhaton, kunnes he saivat valkoisten miesten kutsun ja lähtivät jälleen tuntemattomiin seutuihin. He eivät tunteneet kunnioitusta eikä arvonantoa, he pilkkasivat vanhoja tapoja ja nauroivat päällikköä ja shamaaneja suoraan kasvoihin.

"Kuten sanoin, meistä, Whitefish-heimosta, oli tullut heikko rotu. Me möimme lämpimät taljamme ja turkkimme tupakkaan, paloviinaan ja ohuihin pumpulikankaisiin, joissa me saimme väristä kylmän vallitessa. Meihin tuli yskä, miehet ja naiset yskivät ja hikoilivat yöt pitkät, ja metsästäjät sylkivät verta lumelle. Silloin tällöin joku sai äkkiä verensyöksyn ja kuoli. Naiset synnyttivät vähän lapsia, ja syntyneet olivat heikkoja ja sairaaloisia. Valkoisilta miehiltä saimme uusia tauteja, joita emme olleet milloinkaan tunteneet ja joita emme voineet käsittää. Olen kuullut näitä tauteja nimitettävän rokoksi, ja meitä kuoli niihin, niinkuin lohet kuolevat syksyllä joen hiljaisiin pyörteisiin, kun ne laskettuaan mätinsä ovat elämässä tarpeettomia.

"Kaikesta huolimatta, ja sehän onkin ihmeellisintä, valkoisia miehiä yhä saapuu; he ovat kuin kuoleman henkäys, kaikki heidän tapansa johtavat kuolemaan, heidän sieramensa puhaltavat sitä; kuitenkin he eivät kuole. Heiltä on paloviina peräisin, heiltä tupakka ja lyhytkarvaiset koirat; heiltä monet taudit, iso- ja tuhkarokko, yskä ja verensyöksy; heidän on valkoinen iho ja pehmeys, joka ei siedä kylmyyttä eikä rajusäättä; heidän ovat pistoolit, jotka ampuvat nopeasti kuusi kertaa perätysten ja ovat arvottomia. Huolimatta pahuudestaan he ovat hyvinvoipia ja menestyvät ja hallitsevat ankaralla kädellä koko maailmaa ja sortavat sen kansoja. Heidän naisensa myöskin ovat pehmeitä kuin lapset, murtuvia, eivätkä kuitenkaan murru, vaan ovat miesten äitejä. Tästä pehmydestä, sairaudesta ja heikkoudesta tulee voima, valta ja arvoasema. He ovat joko jumalia tahi paholaisia, miten lienee. En tiedä. Mitä tietäisin minä, Imber Whitefish-heimosta? Tiedän vain, että he käyvät yli ymmärryksen, nämä valkoiset miehet, jotka vaeltavat ja taistelevat kautta koko maailman.

"Kuten sanoin, riista yhä väheni metsistä. On totta, että valkoisen miehen pyssy on mitä mainioin ja surmaa pitkän matkan päästä; mutta mitä hyötyä siitä oli, kun ei ollut riistaa surmattavana. Kun olin poika Whitefish-heimossa, oli joka mäellä hirvi, ja joka vuosi saapui määrätön karibulauma. Mutta nyt täytyy metsämiehen kuljeskella kymmenen päivää, ja eikä sittenkään yksikään hirvi ilahduta hänen silmäänsä, entiset karibulaumat eivät saavu ollenkaan. Vähän arvoa on kaukosurma pyssyllä, sanon minä, kun ei ole mitään surmattavana.

"Minä, Imber, harkitsin näitä seikkoja ja tarkastelin, miten sillävälän Whitefish-heimo, Pelly-heimo ja kaikki maan heimot katosivat niinkuin metsän riista. Harkitsin kauan. Keskustelin shamaanien ja muiden vanhojen, viisaiden miesten kanssa. Menin yksinäisyyteen, etteivät kylän äänet olisi häirinneet minua, enkä syönyt lainkaan, ettei vatsani olisi vaikuttanut ajatuksiini ja tehnyt niitä hitaiksi, istuin kauan metsässä enkä nukkunut ollenkaan, vaan silmäni olivat valppaat, korvani kärsivälliset ja tarkat odottaessani sanaa, jonka saisin. Ja kuljeskelin yksinäni yön pimeydessä joen äyräälle, jossa tuuli suhisi ja vesi valitti ja josta etsin viisautta vanhojen shamaanien ja kuolleiden hengiltä, jotka asuivat puissa.

"Ja lopuksi tulivat luokseni, ikäänkuin näyssä nuo lyhytkarvaiset, vastenmieliset koirat, ja ratkaisu näytti selvältä. Isäni, Otsbaokin, vahvan miehen, viisaus oli saanut susikoiramme pysymään puhtaina, joten ne olivat jääneet lämminkarvaisiksi ja vahvoiksi valjaissa. Niin palasin kylään ja pidin puheen miehille. 'Nämä valkoiset miehet muodostavat heimon', sanoin. 'Sangen suuren heimon; epäilemättä on ravinto loppunut heidän maastaan, ja he ovat tulleet meidän luoksemme hankkiakseen itselleen uuden maan. Mutta he heikontavat meitä, ja me kuolemme. He ovat sangen nälkäistä väkeä. Ja olemme menettäneet lihamme, ja olisi hyvä menetellä heidän suhteensa samoin, kuin teimme heidän koirillensa, jos haluamme elää!'

"Ja minä puhuin edelleen kehottaen taisteluun. Whitefish-miehet kuuntelivat; yksi sanoi sitä, toinen tätä; toiset puhuivat toisista vähäpätöisistä asioista, eikä kukaan puhunut urheasti sankariteoista ja sodasta. Mutta kun nuoret miehet olivat heikkoja kuin vesi ja arkoja, tarkastelin vanhoja miehiä ja näin,



miten tuli syttyi heidän silmiinsä. Myöhemmin kun kylä nukkui, eikä kukaan tietänyt, keräsin vanhat miehet metsään ja puhuin edelleen. Olimme yksimielisiä ja muistelimme entisiä nuoruuden päiviä ja vapaata maata ja runsasta aikaa ja iloa ja päivänpaistetta; sanoimme toisiamme veljiksi ja vannoimme kalliin, salaisen valan. Me vannoimme puhdistavamme maan siitä pahasta heimosta, joka oli sen vallannut. On selvää, että olimme hulluja, mutta kuinka me, Whitefish-heimon vanhat miehet, olisimme saattaneet sitä ymmärtää?

"Toisia innostaakseni minä tein ensimmäisen teon. Vartioin Yukonia, kunnes näin ensimmäisen kanootin laskevan myötävirtaa. Siinä istui kaksi valkoista miestä, ja kun seisoin rannalla suorana ja viittasin heille kädelläni, he muuttivat suuntansa minua kohden. Ja kun kokassa istuva mies kohottautui saadakseen tietää, minkävuoksi olin kutsunut häntä, nuoleni suhahti ilmassa ja kohtasi hänen kurkkunsa — hän sai tietää. Toinen mies, joka oli melonut perässä, tarttui jo pyssyynsä, kun ensimmäinen kolmesta keihäästä surmasi hänet. 'Nämä ovat ensimmäiset', sanoin, kun vanhat miehet olivat kerääntyneet luokseni. 'Myöhemmin kokoamme vahvoiksi jääneet nuoret miehet, ja työ käy helposti.'

"Sitten heitimme nuo kaksi kuollutta valkoista miestä jokeen. Kanootista, joka oli sangen hyvä kanootti, me teimme tulen; tuleen myös heitimme kanootissa olleet tavarat. Mutta ensin katsoimme tavaroita, ja ne olivat nahkapusseja, jotka avasimme veitsillämme. Näissä pusseissa oli paljon papereita, sellaisia, joista sinä luit, oi Howkan; niissä oli merkkejä, joita ihmettelimme emmekä ymmärtäneet. Nyt olen tullut viisaaksi ja tiedän, että se on valkoisten miesten puhetta, niinkuin olet minulle kertonut.

"Oikeussalissa kuului kuisketta ja suhinaa. Kun Howkan oli lopettanut kanoottijutun tulkinnan eräs miehistä lausui: 'Se oli kadonnut 91:n posti; miehet olivat Peter James ja Delaney. Viimeksi puhutteli heitä Matthews Le Barge-järvellä.' Kirjuri merkitsi kaiken paperille ja Pohjolan historiaan lisättiin taasen yksi pykälä.

"Ei ole enää paljon sanomista", jatkoi Imber hitaasti. "Tuolla paperilla ovat tekomme. Olimme vanhoja miehiä emmekä ymmärtäneet. Minä, Imber, en vieläkään ymmärrä. Surmasimme salaa ja jatkoimme surmaamista, sillä vuosien mukaan meistä oli tullut taitavia ja olimme oppineet toimimaan nopeasti, vaikka emme hätäilleet. Kun valkoiset miehet tulivat luoksemme katse synkkänä ja kovin sanoin vieden mukanaan kuusi nuorta miestä, jotka he kahleisiin sitomalla olivat tehneet avuttomiksi, me ymmärsimme, että oli surmattava yhä laajemmalla alueella. Ja yksitellen me vanhat miehet läksimme kulkemaan myötä- ja vastavirtaa tuntemattomiin maihin. Se oli urhoollisuutta. Olimme vanhoja ja pelottomia, mutta kaukaisten seutujen aiheuttama kauhu on kamalaa vanhoille miehille.

"Siten surmasimme, hätäilemättä ja taitavasti. Chilcootin ja Yukonin suistomaalla me surmasimme, solissa ja merenrannalla, missä vain oli valkoisia miehiä leiriytyneenä tahi taivalluksella. He kuolivat kylläkin, mutta siitä ei ollut mitään hyötyä. Aina tuli heitä yli vuorten, yhä he lisääntyivät, kin me vanhat aina kävimme harvalukuisammiksi. Muistan Cariban Crossingin luona olleen valkoisen miehen leirin. Hän oli sangen pieni mies, ja kolme meikäläistä hyökkäsi hänen kimppuunsa, kun hän oli uneen vaipuneena. Seuraavana päivänä näin heidät, kaikki neljä. Valkoinen mies vielä hengitti sen verran, että hän saattoi kirotta minut ennen kuolemaansa.

"Ja niin jatkui: milloin kuoli yksi vanha mies, milloin toinen. Toisinaan saimme heidän kuolemastaan sanan kauan jälkeenpäin, toisinaan emme ollenkaan. Toisten heimojen vanhat miehet olivat heikkoja ja arkoja eivätkä liittyneet meihin. Kuten sanoin, yksi kerrallaan, kunnes ainoastaan minä olen jäänyt jällelle. Olen Imber Whitefish-kansasta. Isäni oli Otsbaok, vahva mies. Whitefish-kansaa ei enää ole olemassa. Olen viimeinen vanha mies. Nuoret miehet ja nuoret naiset ovat menneet menojaan; muutamat ovat liittyneet Pelly-heimoon, toiset Salmon-heimoon, mutta useimmat valkoisiin miehiin. Olen sangen vanha ja sangen väsynyt. Koska on turha taistella Lakia vastaan, kuten olet sanonut, Howkan, olen tullut etsimään Lakia."

"Oi Imber, sinä olet tosiaankin hullu", sanoi Howkan.

Mutta Imber oli vaipunut syviin aatoksiin. Jalo-otsainen tuomarikin oli vaipunut aatoksiin: koko hänen rotunsa ilmestyi hänen eteensä valtavana taikanäytelmänä — hänen teräksinen, panssaroitu rotunsa, kaikkien ihmisheimojen lainlaattija ja määrääjä. Hän näki sen nousevan punahohteisena synkkien metsien ja kolkkojen merien takaa; hän näki sen loistavan veripunaisena puolipäivänsä täydessä riemuitsevassa kukkeudessa; ja hän näki, miten pitkin varjoisaa rinnettä veripunainen hiekka vaihtui yöksi. Ja kaikkea vallitsevana hän näki Lain, säälimättömänä ja mahtavana, aina järkkymättömänä ja aina määräävänä, suurempana kuin ihmistomu, joka joko täytti sen tahi joutui sen murskattavaksi, suurempana häntä itseäänkin, jonka sydän puhui anteeksiantamusta.

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

**START: FULL LICENSE**  
**THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE**  
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at [www.gutenberg.org/license](http://www.gutenberg.org/license).

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at [www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org). If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by

U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website ([www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org)), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR

NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

## **Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™**

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at [www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org).

## **Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation**

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at [www.gutenberg.org/contact](http://www.gutenberg.org/contact)

## **Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation**

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it

takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit [www.gutenberg.org/donate](http://www.gutenberg.org/donate).

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: [www.gutenberg.org/donate](http://www.gutenberg.org/donate)

## **Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works**

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: [www.gutenberg.org](http://www.gutenberg.org).

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.